

Stalking – nebezpečné pronásledování

Petra Musilová

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Petra MUSILOVÁ
Osobní číslo: H08508
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Stalking

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti stalkingu.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. Praha : Grada, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : Příručka pro pomáhající profese. Praha : Grada, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu : základy kvantitativního výzkumu. Praha : Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

MELOY, J. R. The psychology of stalking : clinical and forensic perspectives. San Diego : Academic Press, 1998. 327 s. ISBN 0-12-490560-9.

PONEŠICKÝ, J. Agrese, násilí a psychologie moci. Praha : Triton, 2004. 226 s. ISBN 8072545930.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jarmila Štastná
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

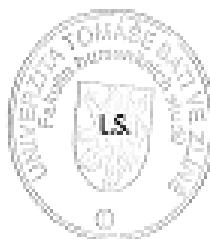
20. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 20. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby⁽¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3⁽²⁾;
- podle § 60⁽³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60⁽³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ...*E. S. Bili*...

Kubera

(1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejněním vědeckých, odborných, bakalářských a magisterských prací, v dalších případech obhajoby, včetně posudků

(2) Využití díla v rámci školní, odborné, bakalářské a magisterské práce, v dalších případech obhajoby, včetně posudků, posudků a výsledků obhajoby prostřednictvím elektronické knihovny školy, účelů výzkumu. Způsob využití stanoví vlastní právní předpisy školy školy.

(2) Důkazem, důkazem, kalkulací a výpočty podle odvolání nebo jiné k odhlášení musí být též zejména při zpracování složek před konáním odhlásky zúčtování k nabízené veřejnosti v rámci určitého režimu předepsaných způsobů služby nebo její k též režimu, včetně popisování rovněž složky, jako se má konat odhláška práce. Každý si může ze zúčtování práce pokračovat na své náklady výsky, výsky nebo rozvodu.

(3) Před, že odvolání práce může rovněž k zúčtování na práva podle některá zřízení, bez ohledu na výše uvedené odhlásky.

2) Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvztažných a právem autorským a o zvláštní odměny za díla (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 51 odst. 3:

(2) Do práva autorského není zahrnutého dílo nebo dílo dílo či vzhledem režim, výpočet režim na účel právo nebo veřejného hospodářského nebo občanského prospěchu. V řízení nebo k vlastní pověsti dílo vypracování dílem nebo souhlasem držitelů díla nebo studijních pracovníků vypracování z jeho právo režim režim dílo nebo dílo režim či vzhledem režim (dílo dílo).

3) Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvztažných a právem autorským a o zvláštní odměny za díla (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 49 Slovo dílo:

(1) Dílo nebo dílo je vzhledem režim výpočet odhlásky právo na základě konání zákony o nářadí Slovo dílo § 31 odst.

3. Každý-č autor zákony dílo režim bez režim dílo, nebo se jeho dílo konání režim obhlásky práce jeho dílo s režim. Ústavem § 35 odst. 1 režim režim.

(2) Může-č právo právo, může autor Slovo dílo režim režim či pokračovat právo režim, není-č se v režim a oprávněný režim dílo režim Slovo režim či vzhledem režim.

(3) Slovo nebo Slovo či vzhledem režim prav oprávněný právo, aby jen autor Slovo dílo z režim režim v režim a režim dílo či pokračovat právo podle odstavce 2 právo režim na režim režim, není-č vypracování díla režim, a to podle odstavce 3) se režim režim výpočet, právo se režim k režim režim režim režim nebo Slovo režim či vzhledem režim a režim Slovo dílo podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá poměrně málo známou problematikou nebezpečného pronásledování tzv. stalkingem. Teoretická část objasňuje tento fenomén. Je zde popsána stručná historie stalkingu, jeho hlavní znaky a druhy. Dále se práce zaměřuje na oběti stalkingu, pachatele a právní úpravu. V praktické části je cílem prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit, jaká je informovanost široké veřejnosti o problému nebezpečného pronásledování.

Klíčová slova:

stalking, cyberstalking, viktimologie, oběť, falešná oběť stalkingu, posttraumatická stresová porucha, pachatel

ABSTRACT

This bachelor's thesis deals with relatively little known problem of dangerous pursuits, called stalking. This phenomenon is clarified in the theoretical part. Brief history of stalking, its major signs and kinds are described there. This thesis also deals with victims of stalking, offenders and legislation. The goal of practical part is to find out, through questionnaires, what awareness about the dangerous pursuits issue.

Keywords:

stalking, cyberstalking, victimology, victim, false victim of stalking, post-traumatic stress disorder, offender

Motto:

„Spravedlnost bez moci je bezbranná, moc bez spravedlnosti je tyranie.“

Blaise Pascal

Chtěla bych poděkovat Mgr. Jarmile Šťastné za její odborné vedení, metodickou pomoc a cenné rady při zpracovávání této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VYMEZENÍ POJMU STALKING	11
1.1 HISTORIE	12
1.2 ZNAKY STALKINGU.....	13
1.3 DRUHY STALKINGU	14
1.3.1 Cyberstalking.....	16
2 VIKTIMOLOGIE	19
2.1 CHARAKTERISTIKA OBĚTI	19
2.2 OBĚTI STALKINGU	20
2.2.1 Posttraumatická stresová porucha	21
2.2.2 Falešné oběti stalkingu	22
2.3 POMOC OBĚTEM STALKINGU.....	23
3 PACHATELÉ STALKINGU	27
3.1 TYPOLOGIE PACHATELŮ	28
4 LEGISLATIVA	33
4.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA V ČESKÉ REPUBLICE	33
4.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA V ZAHRANIČÍ	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
5 REALIZACE VÝZKUMU	39
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	39
5.2 CÍL VÝZKUMU	39
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	39
5.4 METODA VÝZKUMU.....	40
5.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	40
5.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	42
6 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEHO INTERPRETACE	44
6.1 SHRNTÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	60
6.2 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	62
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
SEZNAM TABULEK	67
SEZNAM GRAFŮ	68
SEZNAM PŘÍLOH	69

ÚVOD

Stalking, neboli nebezpečné pronásledování, takto je nazýván „staronový“ fenomén. Staronový z toho důvodu, že se již o mnoho let dříve objevovaly případy, kdy byl někdo někým pronásledován. Ovšem v dřívější době bylo tohle „slídění“ dáváno do spojitosti s erotickou poblouzněností. Byl tedy řešen vždy na poli psychologie a psychiatrie. Až v poslední době se stal záležitostí také kriminalistů, a to z důvodu růstu ublížení na zdraví a vražd obětí.

Stalking se v dnešní době jeví jako významný sociální problém. Ve většině západních zemí již byl zaveden anti-stalkingový zákon. Česká republika se se svým anti-stalkingovým zákonem k těmto státům přidala k 1. 1. 2010. Tento problém, jeho dopady a dalších problémy s ním spojené jsou systematicky zkoumány. Ovšem stále je toto zkoumání teprve v začátcích. Odborníci se předhánějí v sestavování různých koncepcí pronásledování, snaží se co nejlépe pochopit stalkery, jejich chování, potřebu obtěžovat druhé svou nechtěnou pozorností (Mullen, Pathé, 2002).

Bakalářskou práci na tohle téma jsem si vybrala právě z důvodu, že je toto téma v naší společnosti relativně nové. Přestože už se o tomto problému v poslední době hovoří poměrně více a případy stalkingu se začínají objevovat i v médiích, myslím, že v naší společnosti existuje stále spousta lidí, kteří o něm mnoho neví.

Cílem práce je co nejvíce přiblížit danou problematiku. V první kapitole se snažím nastínit historii stalkingu a následně se zabývám celkovým vymezením stalkingu, jeho znaky a druhy tak, jak se je snaží definovat odborníci dnešní doby. Druhá kapitola pojednává o obětech z obecného hlediska, blíže se zaměřuje na popis obětí stalkingu, důsledky, které si oběti stalkingu s sebou nesou a samozřejmě jsou zmíněny možnosti, jak se proti stalkingu bránit. Práce se dále zabývá pachateli stalkingu a trestní úpravou v České republice a v některých zahraničních státech.

Jak už jsem výše uváděla, podle mého názoru existuje stále mnoho lidí, kteří o problematice stalkingu ví jen málo nepřesných informací nebo se s tímto fenoménem ještě vůbec neseťkali. Prostřednictvím výzkumu v praktické části jsem se snažila tedy zjistit, jaké mají lidé povědomí o této problematice.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU STALKING

V České republice neexistuje žádná jednotná definice, která by vyjadřovala, co stalking přesně znamená. Avšak pokusy o jeho definování se shodují v určitých znacích, např. že se jedná o dlouhodobý, systematicky jev. Proto v této kapitole uvádím několik charakteristik tohoto trestného činu od různých autorů.

Výraz stalking vzešel z původního anglického slova „stalk“. Tento výraz, jak uvádí Čírtková (2007), byl používán v řeči lovců a volně se dá přeložit jako stopovat, plížit se, uhnat lovenou zvěř.

Snad úplně první definici stalkingu se v polovině 90. let pokusili vymezit američtí autoři Meloy a Gotthard, kteří tento pojem označují za „*úmyslné, zlovolné a opakované pronásledování a obtěžování jiné osoby.*“ Při vytváření definice vycházeli tito autoři z klinických studií (In Válková, 2009, s. 257).

V psychologickém slovníku je stalking definován jako „*obtěžující nebo výhrůžné chování, kterého se pronásledující dopouští opakovaně tím, že svou oběť sleduje, objevuje se v místě jejího bydliště nebo v práci, vytrvale telefonuje, posílá písemné vzkazy či předměty, případně ničí majetek pronásledované osoby*“ (Hartl, Hartlová, 2010, s. 548).

V manuálu Bílého kruhu bezpečí (In Válková, 2009, s. 257) je uvedeno, že „*pod pojmem stalking se rozumí různé varianty pronásledování v podobě více či méně zřetelného zastrašování či vyhrožování oběti, zahrnující jak psychické tak až její fyzické terorizování, často (ale nikoli výhradně) vedené nenávisť, pomstou nebo i patologickou náklonností, které výrazně snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečí.*“

Ve forenzní psychologii je stalking považován za specifickou variantu násilí. Jejím hlavním znakem je nutkavé upnutí se známého nebo neznámého pachatele na určitého člověka, kterého pak systematicky a úporně obtěžuje projevy nevyžádané a nechtěné pozornosti. Pachatel pronásleduje oběť prostřednictvím dopisů, telefonátů, SMS zprávami nebo se vtírá do její blízkosti (Čírtková, 2008).

Stalkerství je považováno za jednu z podob násilného chování, které vždy porušuje soukromou sféru života oběti. „*Jedná se o zločin formou využití moci a vzbuzování strachu, který vychází z touhy po kontrole a který se velmi podobá znásilnění*“ (Becker, In Tůmová, 2007, s. 1).

1.1 Historie

Stalking neboli pronásledování je od 90. let intenzivně zkoumán v oborech forenzní psychologie a psychiatrie. Jako takový je stalking pokládán za poměrně moderní fenomén. V dnešní době je tento delikt diskutovaným tématem především v oblasti kriminologie, kriminální psychologie a trestního práva. Ovšem v psychiatrii je obdobný jev známý již dlouho. V 18. století se tímto problémem zabýval psychiatr Pinel, poté jeho žák Esquirol. Snažili se o popis a objasnění patologické vazby na jinou osobu, která se projevovala umanutým obdivem či erotickou náklonností, tzv. erotomanie. Tuto poruchu dávali do souvislosti s dalšími monomaniemi jako je kleptomanie, pyromanie a jiné. Ve 20. století francouzský psychiatr De Clérambault jako první upozornil na to, že motivem „erotické poblázněnosti“ nemusí být láska, erotika nebo sexualita. Za příčinu tohoto problému považoval spíše pocity mimořádnosti sebe sama, pýchu a narušení kontaktu s realitou. Během první poloviny dvacátého století se psychologie i psychiatrie snažila vysvětlit a popsat průběh tohoto pronásledování jako psychopatologického jevu. Ve druhé polovině dvacátého století se z čistě psychiatrického problému stal problém kriminalistický. Důvodem bylo také rozšíření případů z psychiatrických oddělení do soudních síní. Pomohly k tomu také nové podoby pronásledování jako cyberstalking, telefonní teror, expartner-stalking a další. Pojem erotomanie je tak nahrazen pojmem stalking, jenž staví do popředí především souvislost intenzivního systematického pronásledování s násilím (Čírtková, Vitoušová, 2007).

Svou první velkou pozornost si stalking získal v roce 1980, kdy byl zavražděn John Lennon. Další velkou ránou, které se média chytla, byl pokus o atentát na prezidenta Ronalda Reagana v roce 1981. Tento pokus byl připisován Johnu Hinckleymu, posedlému fanouškovi herečky Jodie Foster. Hinckley prohlašoval, že na prezidenta střílel proto, aby na herečku udělal dojem. I když tyto případy byly vážné, stále ještě neotřásly společností tolik, jako příběh Rebecy Schaeffer v roce 1989. Tato nadaná mladá herečka, která měla celou svou kariéru před sebou, byla neustále obtěžována duševně nemocným fanouškem. Ten ji nakonec zavraždil. Od té doby nebyl téměř týden, kdy by média nezveřejňovala případy pronásledování (Meloy, 1998).

Výše uvedeného autora doplňují Mullen a Pathé (2002). Poté, co se o případy začala zajímat média, už nebyl stalking pouze záležitostí slavných a známých osob a jejich fanoušků. Kolem roku 1991 se na povrch začaly dostávat i příběhy obyčejných lidí, kteří byli obtěžováni svými bývalými partnery, sousedy, spolupracovníky, a tak se tento fenomén dostal

také do povědomí široké veřejnosti. Zákonnodárci dlouho nečekali a schválili anti-stalkingový zákon.

V České republice se tento fenomén začal „drát“ do povědomí veřejnosti od roku 2007, kdy jí otřásl prostřednictvím médií případy pronásledování končící smrtí obětí. Prvním případem byl v uvedeném roce příběh Michaely Maličkové, kterou dva roky pronásledoval Petr Hanuš – spolupracovník, jenž si vybájl lásku Michaely k němu. Hanuš ji po dvou letech ubil větví před domem. V roce 2008 byla pronásledována a následně zastřelena žena svým druhem před nákupním centrem v Praze. Útočník se poté sám zabil (Visinger, 2009).

1.2 Znaky stalkingu

Za základní znaky určující, že se jedná o stalking jsou podle Čírtkové (2008) považovány nevyžádané pokusy kontaktovat oběť, tyto pokusy jsou opakované a vytrvalé a výrazně negativně ovlivňují kvalitu života oběti.

Dále tyto znaky (popřípadě projevy) stalkingu rozvádí ve své studii Kopecký (2010):

1. **Opakované a dlouhodobé pokusy o kontakt s obětí prostřednictvím SMS zpráv, dopisů, telefonátů, posíláním dárečků a podobně.** Zprávy, které jsou oběti posílány, mohou obsahovat z počátku veselý, vtipný text. Později ale mohou snadno přerůst ve zprávy urážející, vyhrožující, zstrašující.
2. **Pronásledovatel demonstruje svou moc a sílu** skrze přímé či nepřímé výhrůžky, jež vyvolávají v oběti obavy a strach. Jedná se zde například o postávání pronásledovatele před domem oběti, sledování do práce, na nákupech. Pachatel může také oběti přímo vyhrožovat fyzickým ublížením jí nebo jejím blízkým, popřípadě zabitím.
3. **Stalker se uchýlí k uskutečňování výhrůžek.** Může dojít k ničení majetku oběti, fyzickému napadení. Svou zlost si stalker může vybit i na domácím mazlíčkovi oběti.
4. **Stalker prohlásí sám sebe za oběť.** Pachatel se snaží dostat veřejnost na svou stranu. Na skutečnou oběť může podat i trestní oznámení, může ji obviňovat ze msty a podobně.

5. **Poškozování jména oběti stalkerem.** Stalker šíří pomluvy o oběti. Snaží se ji očernit například v práci, u přátel, sousedů.

Stalker tedy často omezuje svobodu oběti, její svobodu pohybu a jednání, a to právě v důsledku neustálého pronásledování. Oběť se pak snaží stalkerovi vyhýbat a jednoduše řečeno, nemůže si dělat, co chce. I když oběť odmítne společné setkání se stalkerem nebo jakýkoliv společný kontakt, stalker přesto neustále oběť obtěžuje a často se jeho naléhání ještě vystupňuje. Jak už bylo výše řečeno, znakem stalkingu je také dlouhodobost a opakování. Důležitou roli při rozeznávání stalkingu hraje také fakt, jak celá záležitost působí na oběť. Za stalking můžeme stalkerovo počínání označit, pokud svým chováním vyvolává v oběti strach, stres a starosti (Buskotte, 2008).

1.3 Druhy stalkingu

Experti popisují několik forem stalkingu. Toto dělení je rozlišováno zejména podle projevů chování pachatele nebezpečného pronásledování.

Pronásledovatel může využít velké množství způsobů a různou intenzitu svého chování. Použit může také různé prostředky, a to buď legálního charakteru, kam je zahrnováno zasílání dárečků nebo květin, telefonování apod. Mezi další prostředky je zahrnováno vydírání či vyhrožování, což je jednání zákonem nedovolené. Na posouzení trestnosti pronásledování ovšem pouze tyto prostředky nestačí. Je nutné brát v úvahu i další znaky jako je dlouhodobost, opakovanost, postupné nabývání intenzity jednání stalkera (Válková, 2009).

Čírtková (2008) rozděluje způsoby chování stalkera a z toho vyplývající formy stalkingu následovně:

- **Kontaktování prostřednictvím komunikačních prostředků**

Tato forma pronásledování zahrnuje telefonování oběti, psaní SMS zpráv, zanechávání písemných vzkazů nebo fotografií oběti, na kterých je zachycena například z předešlého dne. Tímto jí dává pronásledovatel najevo, že je opravdu sledována. Tyto vzkazy a fotografie zanechává na určitých místech, kde se oběť pohybuje, např. za stěrači jejího auta, na pracovním stole či dokonce v autě. Dále je sem zahrnováno zanechávání předmětů v blízkosti oběti. Projevy v této skupině mohou mít zastrašující, vyhrožující ráz, ale také se může jednat „pouze“ o vzkazy neutrální nebo vyjadřující obdiv a lásku.

- **Slídění, vyhledávání blízkosti oběti**

Do této skupiny spadá neustálé pozorování oběti, její sledování. Pronásledovatel například může postávat před domem oběti, čekat na ni po práci, sledovat ji celou cestu domů v těsném závěsu apod.

- **Pomlouvání, znehodnocování, psychické deptání oběti**

Pachatel posílá například pomlouvačné e-maily spolupracovníkům oběti. Zveřejňuje je na internetu. Objednává za ni internetové produkty nebo naopak může podat inzerát, že oběť prodává byt, poskytuje sexuální služby apod. Dále sem patří poškozování majetku, vniknutí do soukromí, útoky na domácího mazlíčka.

- **Kontaktování oběti přes třetí osoby, tzv. „stalking by proxy“**

Pachatel se sám vydává za oběť. Snaží se okolí zmanipulovat a proti skutečné oběti je poštvat. Okolí potom skutečné oběti stalkera nevěří a domlouvá jí, proč se tak chová.

- **Fyzické násilí**

Názory na to, co vše zahrnout do této formy stalkingu se různí. Do této kategorie lze zahrnout také opakované ustavičné bušení či kopání do dveří. Za hlavní projev fyzického násilí v této kategorii považují odborníci napadání, sexuální útoky včetně znásilnění. Jako signál zvýšeného ohrožení oběti je považováno bití, kopání, kousání apod. Násilí za pomoci zbraně nebo škrcení, útoky autem také nejsou vyloučeny.

Jako další rozčleňování uvádí výše uvedená autorka několik variant:

- **pronásledování osob blízkých**, kdy jde většinou o bývalého partnera, kterého se snaží, tímto nepříliš vhodným způsobem, stalker získat zpět,
- **pronásledování osob cizích** je většinou motivováno utkvělou představou o tom, že pronásledovaná oběť stalkera miluje.
- Dále může být kritériem pro členění stalkingu intenzita a závažnost:
  - **obtěžování** – mírný či lehký stalking,
  - **nebezpečné pronásledování** – těžký a agresivní, ohrožující zdraví oběti.
- Dělení stalkingu podle typu vztahů:
  - **vztah osobní** (partnerský, sousedský),

- **vztah pracovní,**
- **vztah mediálně zprostředkovaný.**

Podle mého názoru je snad nejnebezpečnějším a nejzákeřnějším druhem stalkingu pronásledování bývalým partnerem. Když se pár rozejde, je přirozené, že alespoň jeden z nich rozchod nese těžce a brání se mu. O bývalého partnera neustále usiluje, snaží se s ním jakkoliv komunikovat (SMS zprávy, dopisy, květiny apod.) a přesvědčit ho o své lásce. V tomto případě je tedy velmi těžké odhadnout, zda se z pouze ublíženého a odmítnutého člověka vyznávajícího lásku stane nebezpečný stalker.

Specifickou formu stalkingu představuje cyberstalking – stalking prostřednictvím internetu. K tomuto typu pronásledování se vyjadřuji blíže v následující kapitole.

1.3.1 Cyberstalking

Zvláštním druhem „klasického“ stalkingu je cyberstalking. Tento pojem byl použit poprvé v roce 1999 Deirmenjianem. Ten jej charakterizoval jako pronásledování prostřednictvím internetu (Čírtková, 2008).

Cyberstalking se podle Válkové (2009) projevuje zejména:

- zasíláním obtěžujících e-mailů,
- šířením pomluv, nevyžádaným a zlomyslným prezentováním oběti na chatu, blogu, které poškozují její jméno,
- výhrůžkami prostřednictvím internetu,
- útoky na počítačová data (zavírováním počítače, odcizováním elektronických dat, slídění v počítači oběti, zasíláním spamů).

Co dělat, pokud se stanete obětí cyberstalkingu?

V případě, že vás začne někdo obtěžovat prostřednictvím „on-line světa“, můžete využít některé z následujících kroků (FRIS, 2008, online):

1. Věřte svým instinktům.

Máte-li podezření, že o vás a vašich aktivitách někdo ví příliš mnoho informací, je možné, že jste sledováni.

2. Plán bezpečnosti.

V případě, že se stanete obětí nějakého násilného chování, existují organizace, které vám pomohou vytvořit určitý bezpečnostní plán pro vaši ochranu. Je možné využít také krizové telefonní linky nebo internetové stránky příslušných organizací.

3. Je nutné být velice opatrný, pokud se pachatel (násilník) projeví jako technicky zdatný.

Věřte opět svým instinktům. S obtěžováním se můžete obrátit na právníka či je ohlásit na policii.

4. Používejte bezpečnější počítač.

Pokud máte podezření, že se na váš počítač napojil někdo cizí a prostřednictvím něj vás sleduje, využívejte počítače například ve veřejných knihovnách, komunitních centrech a podobně.

5. Vytvořte si novou e-mailovou adresu.

Můžete využívat služby bezplatných on-line e-mailových účtů. Uvádějte anonymní jméno, nevyvěšujte do profilů informace o vaší osobě, které by stalker mohl zneužít.

6. Zkontrolujte nastavení vašeho mobilního telefonu.

Pokud má váš telefon GPS nastavení povoleno, vypněte jej, aby vás případně stalker nemohl vystopovat.

7. Změňte si hesla a PIN kódy.

Snažte se využívat genderově nezabarvená hesla. Vyhněte se užití data narození, čísel a frází, které si s vámi může stalker spojit, a tak je odhalit. Nikomu svá hesla neposkytujte a skryjte je na místě, které není snadno přístupné.

8. Minimalizujte používání bezdrátových telefonů (vysílaček) a dětských chůviček.

Prostřednictvím těchto hlasitých přenosů vás může stalker slyšet. Používejte proto šňůrový telefon.

9. Využijte darovaných nebo nových mobilních telefonů.

Jestli-že například krizové centrum poskytuje možnost získat mobilní telefon nebo máte-li možnost koupit si nový, učiňte tak. Zvažte také využití předplacené telefonní karty.

10. Zeptejte se na vaše záznamy a data.

Mnoho soudních systémů a vládních agentur publikuje své záznamy na internetu. Ověřte si, zda se vaše osobní záznamy a údaje na internetu neobjevují a je dodržována ochrana záznamů oběti. Zjistěte, zda lze nějakým způsobem omezit přístup k vašim údajům uvedeným na internetu a tím tak chránit vaši bezpečnost.

11. Zkuste si vyhledat vaše jméno na internetu.

Zjistíte tak, jaké informace o vás prohlížeč poskytuje a k jakým informacím se tak může stalker dostat.

Objevují se názory, že cyberstalking není vůbec tak nebezpečný jako „klasický“ stalking, protože nedochází k fyzickému kontaktu mezi obětí a pachatelem. Cyberstalking je ovšem stejně závažný. I když oběť není pachatelem ohrožena fyzicky, má toto počínání velký vliv na její psychiku.

2 VIKTIMOLOGIE

Obor viktimologie se začal vyvíjet až ve 30. letech 20. století. Stalo se tak na popud odborníků z řad psychologů, právníků, kriminologů a dalších. Tito usilovali o změnu v jednání s oběťmi v době spáchání trestného činu a zajištění práv obětí k jejich prospěchu, a to z hlediska psychologických i právních souvislostí. Výsledkem práce těchto odborníků jsou například zákony o odškodnění obětí trestných činů nebo zákony o ochraně obětí a svědků. Pozornost odborníků se v oblasti viktimologie jako vědeckého oboru zaměřuje na velké množství různých problémů, v nichž se prolínají psychologické, sociologické, právní, kriminologické a další zřetele (Čírtková, 1998).

Viktimologie, jak ji definuje Bouřa (2007), je relativně nový vědní obor, který se zaměřuje na osobnost oběti trestného činu, role oběti ve vývoji trestného činu, role oběti v odhalování a stíhání trestného činu, způsoby pomoci oběti po trestném činu a způsoby, jak se vyhnout poškození trestným činem. Viktimologie se zabývá také tím, jakou roli oběť v motivaci pachatele hraje a jaký je její podíl na interakci v průběhu trestného činu.

Čírtková (1998, s. 106) uvádí, že viktimologie „zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů, především k jakým změnám dochází v chování a prožívání těch, kteří se stali obětí trestného činu.“ Dále zdůrazňuje, že předmětem viktimologie je kromě informací o bezpečném chování také problematika právní a psychologické pomoci obětem trestných činů.

2.1 Charakteristika oběti

Jako oběť je chápána fyzická osoba, jež utrpěla trestným činem újmu, která má přímou časovou a příčinnou souvislost se spáchaným trestným činem. Tato újma se týká života, zdraví, majetku, cti nebo jiných práv oběti. Obětí se může stát i právnická osoba nebo osoba, která újmu sama nepocítuje, protože o ní neví, nebo je k ní lhostejná (Bouřa, 2007).

V širším slova smyslu se pojem oběť vztahuje na oběti trestných činů, velkých neštěstí, přírodních katastrof nebo na oběti teroristických akcí. Za přímou oběť trestného činu je považována osoba, jež byla trestným činem poškozena fyzicky, materiálně či emocionálně. Oběti jsou v určitém smyslu i pozůstalí po osobě, která přišla o život v důsledku trestného činu. Dále to pak mohou být blízké osoby oběti, jež jsou nazývány oběťmi nepřímými (Čírtková, Vitoušová, 2007).

2.2 Oběti stalkingu

Podle organizace Bílý kruh bezpečí (In Kopecký, 2010) se obětí stalkingu může stát jakákoliv osoba. Vůbec přitom nezáleží na pohlaví, věku, sexuální orientaci, vzhledu, sociálním postavení nebo kulturním zázemí. Podle statistik je nejčastější obětí člověk svobodný žijící bez partnera nebo osoba, která je krátce po partnerském rozchodu. Obětí stalkingu se dle celosvětových výzkumů stalo asi 10% obyvatelstva.

Jak ve svém článku Válková (2009) uvádí, výzkumy týkající se obětí stalkingu prokazují, že nejčastěji se jimi stávají ženy. Jedná se zejména o bývalé partnerky pachatelů nebo o osamělé ženy. Častými oběťmi se stávají také osobnosti ze světa showbusinessu nebo osoby pracující v profesích, které vyžadují neustálou komunikaci s lidmi, jež je potřebují. Patří mezi ně např. lékaři, soudci, učitelé, právníci.

V případech, kdy pronásledování zahrnuje sledování nebo ničení majetku, se v porovnání s běžnou populací se u obětí objevuje vyšší výskyt depresí, nespavosti, sociálních dysfunkcí a úzkostných poruch. Zvýšená ostražitost, úzkost a strach, akutní reakce na stres a další psychické, sociální i zdravotní potíže. To je výčet všech obtíží, které oběti pronásledování popisují a které je negativně ovlivňují v sociálních vztazích i v zaměstnání. Podle výzkumu z roku 1997, který uskutečnila Pathéová, bylo zjištěno, že více než 80% obětí pronásledování trpělo zvýšenými pocity úzkosti, jedna třetina z nich zažila poruchy spánku, vyhubavé chování a pocity odcizení, což jsou diagnostická kritéria pro posttraumatickou stresovou poruchu. Čtvrtina z dotázaných viděla jako jediné řešení této situace sebevraždu, o které buď přemýšleli, nebo se o ni i pokusili (Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008).

Kromě zdravotních problémů trpí oběti problémy sociálními a finančními. Mnoho obětí je nuceno od základů změnit svůj život i životní styl. Důsledkem stalkingu je i to, že oběť začne omezovat kontakty se známými, přáteli i kolegy z práce. Důvodem může být také nepochopení její těžké situace ze strany přátel. Existují také případy, kdy se kamarádi oběti vysmáli. Oběti se cítí natolik ohrožené, že přestanou např. jezdit hromadnou dopravou nebo kvůli nadměrnému strachu vůbec nevychází z domu. Vzdají se veškerých svých zájmů a všech aktivit mimo domov, které dosud dělali. V mnoha případech také nejsou schopni navazovat nové kontakty (Buskotte, 2008).

Podle výzkumu, jehož výsledky uvádí Wondrak (In Čírtková, Vitoušová, 2007), oběti nejčastěji na stalking reagují takto:

- 53 % obětí změnil své pracoviště,
- 39 % obětí se rozhodlo změnit bydliště,
- 25 % obětí pomýšlelo na sebevraždu,
- 15 % obětí prožívalo konflikt ve svém sociálním okolí.

Pronásledování má také určitou spojitost s partnerským násilím, kdy násilí nekončí rozchodem, ale pokračuje právě dalším obtěžováním a pronásledováním. Vyplývá to i ze studií, kdy bylo zjištěno, že největší skupinu obětí pronásledování tvoří bývalé partnerky či partneři. Mimo bývalých partnerů a partnerek se častými oběťmi stávají členové rodiny pachatelů, přátelé a známí nebo kolegové (Meloy, 1998).

Jak podotýkají Collinsová a Wilkasová (In Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008), oběti pronásledování se neustále potýkají s krizovými situacemi, které narušují jejich běžné fungování. To, jak rychle a úspěšně se oběť s traumatem z dané situace vypořádá, závisí na typu strategie, kterou pro své „uzdravení“ využije. Proto autorky navrhují používání termínu syndrom traumatu z pronásledování, který by popisoval důsledky pronásledování. Tento koncept se snaží o objasnění způsobů, jak se s traumatickou událostí vyrovnat.

2.2.1 Posttraumatická stresová porucha

Jak jsem ve výše uvedené kapitole zmiňovala, oběti stalkingu kromě jiných obtíží trpí často také poruchou, která je spíše spojována s traumatem z katastrofické události, tzv. posttraumatickou stresovou poruchou.

„Posttraumatické poruchy jsou reakcí na jednorázový traumatizující zážitek nebo na déletrvající stresovou situaci. Jsou charakteristické znovuprožíváním a přetrváváním této události ve vědomí, spojené s intenzivním strachem, pocity bezmoci, hrůzy a potřebou vyhnout se podnětům, které mohou být s touto zkušeností spojeny“ (Vágnerová, 2008, s. 425).

Jak výše uvedená autorka dále uvádí, posttraumatická stresová porucha se rozvíjí po vážné traumatické zkušenosti, která nebyla dostatečně zpracována. Je oddálenou nebo prodlouženou reakcí na tuto stresovou událost a projevuje se přetrvávajícími psychickými i somatickými potížemi.

Podle Vykopalové (2007) patří mezi projevy posttraumatické stresové poruchy nejčastěji znovuprožívání traumatu, kdy se vrací představy a vzpomínky na stresovou situaci. Jako další projevy uvádí izolování se a emocionální stísněnost, zvýšenou ostražitost, vyhýbavé chování, děsivé sny, pocity odcizení, podrážděnost a agresi, ztrátu zájmů.

2.2.2 Falešné oběti stalkingu

Falešné oběti jsou problémem nejen v případech stalkingu, ale týkají se i mnoha jiných trestných činů. Do rolí falešných obětí se pasují většinou samotní pachatelé daného trestného činu za účelem získání důvěry okolí skutečné oběti. Zároveň se tímto hraním rolí snaží odvést pozornost od své osoby, jako možného pachatele. Tyto falešné oběti velmi ztěžují práci policistů a jiných složek, které se trestným činem zabývají.

Jako dva dominantní důvody, proč se lidé vydávají za falešné oběti, uvádí Čírtková (2008) získání mediální pozornosti a v některých případech může být důvodem také určité finanční zvýhodnění (např. pojistné podvody). Oblast falešné viktimizace zatím není dostatečně prozkoumána. Ovšem zájem o tento problém je veliký hned z několika příčin: vyšetřování případů falešných obětí okrádá orgány vyšetřující případ o čas, který je potřebný jinde; zpochybňuje důvěryhodnost skutečných obětí; z trestného činu mohou být podezírány nevinné osoby; falešným obětím se dostává jiné – zbytečné pomoci než skutečně potřebují.

Případové studie prokazují, že většina falešných obětí stalkingu jsou ženy. Ty předstírají, že jsou pronásledovány a přitom žádný pronásledovatel ve skutečnosti neexistuje. Tímto chováním se snaží oživit už ztracený vztah, v podstatě dotyčného vydírají. Předstírající osoby ve většině případů trpí nějakou poruchou osobnosti, chtějí být středem pozornosti. Takto narušené osoby se pro větší důvěryhodnost jejich případů mohou uchýlit i k sebepoškozování, což vyšetřování případů ještě ztíží (Meloy, 1998).

Mullen (In Čírtková, 2008) rozčlenil pět kategorií falešných obětí stalkingu:

- **Pachatelé vydávající se za oběti stalkingu**

Může jít o bývalého partnera skutečné oběti, který neunesl rozchod a cítí ponížení. Snaží se tedy nějakým způsobem pomstít a tím může dojít k převrácení rolí.

- **Duševně nemocní s bludy**

Člověk je mylně přesvědčen, že jej někdo pronásleduje. Je to způsobeno paranoidními stavy, perzekučními bludy či erotománií.

- **Bývalé oběti stalkingu**

Tyto „oběti“ se nemohou zbavit předešlé zkušenosti pronásledování a přenášejí ji do nových vztahů. Toto počínání je nevědomé.

- **Umělé oběti stalkingu**

Usilují o pozornost okolí, proto také záměrně předstírají psychické i fyzické příznaky, které jim mohou napomoci v důvěryhodnosti.

- **Simulující oběti stalkingu**

Tento typ je podobný typu umělé oběti stalkingu. Je zde však rozdíl v tom, že „oběť“ tak jedná z důvodu získání finančních nebo jiných výhod, neusiluje tedy o získání pozornosti okolí.

Ne všechny falešné oběti jednají naprosto vědomě a záměrně. Mnoho z nich trpí nějakými psychickými potížemi či vážnějšími poruchami osobnosti. Proto není příliš vhodné na ně pohlížet jen jako na obyčejné „švindlíře“, kteří se snaží ze svého jednání jen profitovat. Smýšlení takovýchto příběhů je třeba brát jako určité volání o pomoc. Je tedy vhodné snažit se s údajnou obětí vybudovat určitou důvěru, abychom mohli případně poskytnout správnou odbornou pomoc (Čírtková, 2008).

2.3 Pomoc obětem stalkingu

Při řešení stalkingu je třeba ke každému z případů přistupovat individuálně, protože i každý případ se vyznačuje jinými projevy, má odlišný průběh. Při navrhování postupů řešení je důležité brát v úvahu individuální potřeby oběti, její dostupné možnosti obrany a v neposlední řadě také přizpůsobit tato řešení osobnosti pachatele (Čírtková, 2008).

Obecné zásady pro jednání s obětí trestného činu podle Čírtkové (1998):

- V první řadě má oběť trestného činu právo na **informace**. Policie a jiné orgány zabývající se trestním řízením jsou povinné oběť informovat o průběhu trestního řízení, o jejích právech a v neposlední řadě také o možnostech pomoci.

- Je důležité v oběti obnovit pocit **bezpečí**, který prostřednictvím trestného činu ztratila. Dosáhnout toho je možné jak psychologickými prostředky, kdy oběť ujišťujeme, že se trestný čin nebude opakovat, doporučíme jí přítomnost přátel, tak prostředky faktickými. Oběti tedy zajistíme bezpečnost v průběhu trestního řízení i po propuštění pachatele.
- Při jednání s obětí je bezpochybně nutné, abychom směrem k oběti vyjádřili **důvěru**. Souvisí to s někdy nevhodně vedeným dotazováním se na osobní až intimní záležitosti týkající se oběti, které v ní mohou vyvolat pocit nedůvěry. Je třeba oběti vysvětlit, proč je důležité se k takovým otázkám vyjádřit.
- Kromě vyjádření důvěry k oběti je potřebné i pro dobrou vzájemnou komunikaci při objasňování případu umění **empatie**.

Benešová (In Bílý kruh bezpečí, 2010, online) rozděluje možnosti ochrany v případě stalkingu na privátní a institucionální. Do **privátní** obrany řadí:

- přerušeni veškerých kontaktů se stalkerem (neodpovídat na dopisy, SMS zprávy, telefonáty), v žádném případě nesmíte přistoupit na schůzku, stalkera tak jedinečně v jeho jednání podpoříte,
- minimalizovat možnosti, že se se stakerem setkáte (změnit své návyky, trasy),
- dokumentovat projevy pronásledování (nevyhazovat dopisy, nemazat SMS zprávy, maily),
- informovat své blízké (blízcí vás mohou např. doprovázet, poskytnout podporu),
- vyhledat pomoc.

Kopecký (2010) tyto možnosti privátní obrany doplňuje:

- v žádném případě nikde nezveřejňujte svoje osobní údaje,
- ke své obraně můžete využít také legálních prostředků, jako např. pepřový sprej a mít u sebe vždy mobilní telefon v případě, že byste potřebovali zavolat pomoc.

K **institucionálním** formám obrany pak patří (Kopecký, 2010):

- obrátit se na policii,
- využít služeb odborných organizací, např. poraden Bílého kruhu bezpečí nebo intervenčních center.

Policie doporučuje (Ondráček, 2010, online):

Při méně častých nechtěných kontaktech hovory od pronásledovatele odmítat nebo dočasně nepřijímat. Pokud obtěžování i nadále přetrvává je třeba SMS a MMS zprávy a přijaté hovory zaznamenávat a nemazat. V případě dlouhodobého obtěžování je nutné tuto věc oznámit Polici České republiky, podat trestní oznámení na neznámého pachatele a při prověřování a vyšetřování s policií spolupracovat.

K tomu, aby byl případ stalkingu zcela vyřešen je potřebná spolupráce mnoha odborníků z různých profesí. Jeho vyřešení neleží pouze na bedrech policie, nýbrž je záležitostí také profesionálů z řad psychologů, psychiatrů nebo také mediačních a probačních pracovníků. Pro oběť nekončí utrpení tím, že je pachateli pronásledování udělen zákaz přiblížení se k ní a její kontaktování. Je třeba, aby pronásledovatel změnil nejenom své chování, ale i myšlení. Proto je nutné, aby udělené sankce byly kombinovány s terapeutickými opatřeními, které by se snažily ho nějakým způsobem napravit. Až v momentě, kdy se oběť přestane skutečně obávat možného ublížení ze strany pachatele, její trápení je opravdu vyřešeno. Teprve poté je možné začít s terapií následků traumatizace oběti. V případě, že pronásledování stále trvá je nutné oběť podporovat a zajišťovat její bezpečnost (Čírtková, 2007).

Oběť podle výše uvedené autorky podpoříme zejména tím, že:

- ji informujeme o pachatelích a podstatě stalkingu,
- vyjádříme porozumění jejímu trápení,
- normalizujeme příznaky a obtíže,
- snažíme se odstranit pocity viny,
- obnovíme stabilní pocity identity.

Univerzální a ideální postup řešení stalkingu tedy nikde nenajdeme. Je potřebné, aby tzv. management případu dobře fungoval. Myslí se tím výborná spolupráce mezi jednotlivými odborníky pracujícími na případu (policisté, psychologové, právníci) a obětí. S tím souvisí aktivní zjišťování a sdílení veškerých informací týkající se oběti, pachatele a správné vyhodnocení rizika pronásledování. Zvláště z dobře vyhodnoceného rizika následně vyplývá konkrétní intervenční strategie, tedy postup a možnosti vyřešení případu (Čírtková, 2008).

3 PACHATELÉ STALKINGU

Stejně jako tomu je u obětí, tak i pachatelem stalkingu může být osoba jakéhokoliv věku, pohlaví, sexuální orientace, vyznání, sociálního postavení.

Podle výzkumů, jak uvádějí Dressing, Maulk-Backer a Gass (2007), jsou nejčastějšími pachateli muži, a to zhruba z 80%. Jejich průměrný věk se pohybuje mezi 30 a 40 lety. Dále z výzkumů o stalkerech vyplývá, že mnoho z nich je nezaměstnaných nebo v důsledku neustálého pronásledování oběti o své místo přišli, neboť ji kvůli této činnosti zanedbávali. Velké množství pachatelů je bývalými partnery obětí.

Tůmová (2007, online), soudní znalkyně v oboru klinické psychologie, tvrdí, že většina odborníků považuje při posuzování pronásledovatele za hlavní znak jeho vztah k oběti, popřípadě interakci mezi pachatelem a obětí. Naproti tomu Čírtková (2007) ve své publikaci uvádí, že oběť má na spáchání tohoto trestného činu velmi malý nebo žádný vliv. Vše závisí na charakteru pachatele, na jeho osobnosti. Za základní zdroj takového chování pronásledovatele považují psychologové neschopnost řešit závislost ve vztahu, agresivitu, nejistotu a současnou existenci dvou protichůdných citových postojů. Rozdíl také psychologové spatřují v pachatelích mužského a ženského pohlaví. Zatímco muži při pronásledování mají sklony spíše k obtěžujícímu chování, ženy se uchylují ke stalkingu velmi kontrolovaně a programově. Tyto rozdíly jsou dány schopností žen řešit problémy. Muži se tedy uchylují k takovému chování, protože vztahové problémy neumí řešit jiným způsobem.

V časopise Zdravá a krásná se snaží Stehlíková (2011) následujícími body vylíčit, **jak můžeme stalkera poznat:**

- Ve většině případů jde o bývalého partnera, který se bude dlouhodobě snažit vynutit si Vaši pozornost, začne Vás obtěžovat.
- Bude Vám posílat zpočátku třeba i vtipné sms zprávy, maily nebo Vám telefonovat. Cílem těchto zpráv je přinutit Vás ke komunikaci. Pokud nebudete reagovat tak, jak stalker chtěl, může začít psát zprávy urážlivé, ponižující. Poté mohou následovat omluvné zprávy, citové vydírání.
- V případě, že ani nadále nebudete reagovat, stalker může začít být agresivní, začne vyhrožovat Vám nebo i Vašemu okolí.
- Bude Vám škodit například pomluvami v práci, ničením majetku.

- Pokud Vás začne stalker opravdu pronásledovat například tím, že na Vás bude čekat před prací, je pravděpodobné, že Vás bude chtít fyzicky kontaktovat a můžete se obávat přímého útoku.

Psychologové stalkery popisují jako osoby, které uspokojuje týrat druhé. „*Stalkeré jsou duševně nemocní paranoici, kteří si vytvářejí vlastní svět*“ tvrdí psychiatr Cimický (In Stehlíková, 2011, s. 25).

Naopak Tůmová (2007) tvrdí, že stalkeri nejsou duševně nemocní. Často trpí poruchou osobnosti, především dissociální a narcistickou, dále se u nich projevuje poruchová impulsivita nebo explosivita a seberegulace.

3.1 Typologie pachatelů

Typologii pachatelů od různých autorů existuje nespočet. Každá typologie je brána z jiného hlediska a pro jiný účel využití. Já jsem vybrala jen některé, nejvíce se objevující typologie.

Obecně můžeme říci, že pachatelem stalkingu může být (Kopecký, 2010):

- a) pro oběť osoba známá, přičemž oběť ví, že je pronásledována,
- b) pro oběť osoba známá, ovšem oběť neví, že je pronásledována,
- c) pro oběť osoba zcela neznámá.

Údajně prvními, kteří se snažili o rozdělení pachatelů nebezpečného pronásledování, byli Zona, Sharma a Lane (In Mullen, Pathé, 2002). Svoji typologii navrhli na základě zkoumání mnoha případů stalkingu. Pachatele rozdělují do tří skupin:

a) erotoman či erotomanka (the erotomaniac)

Pachatelé tohoto typu jsou chorobně přesvědčeni, že je pronásledovaná oběť miluje. Přitom pachatel je pro oběť naprosto neznámý člověk. Většinou se jedná o pachatelovo projevení milostné pozornosti vůči známé osobnosti. V těchto případech bývají stalkery nejčastěji ženy.

b) posedlý milovník (the love obsessional)

Tento typ je velmi podobný typu erotoman. Jedná se o pronásledování většinou veřejně známé osoby mužem. Ovšem na rozdíl od erotomana je tento typ pronásledování často zapříčiněn duševní poruchou pachatele (nejčastěji to bývá schizofrenie či bipolární porucha).

c) obsedantní pronásledovatel (the simply obsessional)

Pronásledovatel má nebo měl k oběti určitý vztah. Nejčastěji se jedná o bývalého partnera, může jít ale i o souseda, spolupracovníka. Je zde velké riziko fyzického napadení oběti.

Mezi další známou typologií uváděnou v mnoha zdrojích patří typologie obsedantních pronásledovatelů, která pachatele rozděluje podle jejich motivace. Toto dělení pochází opět od Mullena (In Visinger, 2009):

a) odmítnutý pronásledovatel

Pachatelem je ex-partner, který usiluje o navrácení do vztahu nebo o pomstu za odmítnutí. Jak k tomuto typu podotýká Čírtková (2007), odmítnutí nemusí být jen v intimním vztahu, ale může se jednat také o vztah pracovní, rodinný nebo také terapeutický.

b) hledač intimity

Jedná se o pachatele, který silně touží většinou po uznání veřejně známou osobou, celebritou.

c) nekompetentní svůdce

Pachatelům v této skupině jde především o kontakty a intimní sblížení. Podle Čírtkové (2007) se jedná o sociálně nešikovné jedince, kteří jsou často odmítáni. Na toto odmítnutí reagují, ale najdou si opět jiný cíl.

d) nenávistný slídil

Pronásledovatel obviňuje oběť, často mylně, z ublížení či poškození jeho osoby. Může se jednat o jedince či organizaci (například bývalé zaměstnání). Pachatel oběť obviňuje z vlastních neúspěchů.

e) predátorský násilník

Pachatelem bývá často sexuální násilník. Vyžívá se v ovládnutí a kontrole jiné osoby. Čírtková (2007) dodává, že tento typ pronásledovatelů postupuje velmi systematicky. Sbírá informace o oběti, oběti dávají postupně najevo, že je pronásledovaná, dopouštějí se voyerství.

Následující tabulka dává do souvislosti vyjmenované typy pronásledovatelů s výší rizika napadení, vyhrožování, perzistence, psychického a sociálního poškozování oběti a rizika opakování trestného činu.

Tabulka 1: Rizikovost pronásledování podle typu pachatele (Čírtková, 2008, s. 99)

Domény rizika	Odmítnutý pronásledovatel	Hledač intimity	Nekompetentní napadník	Zlostný pronásledovatel	Predátorský pronásledovatel
	Riziko				
1. Napadení	vysoké	nízké	nízké	nízké	vysoké
2. Vyhrožování	vysoké	moderované**	vysoké	vysoké	nízké
3. Perzistence*	moderované	vysoké	nízké	moderované	nízké
4. Psychické a sociální poškozování oběti	vysoké	moderované	nízké	vysoké	vysoké
5. Opakování vůči nové oběti	vysoké	nízké	vysoké	moderované	vysoké

* Při posuzování perzistence, neboli vytrvalosti je pravidlem: čím je doba pronásledování delší, tím menší je pravděpodobnost, že přestane samo od sebe.

** Moderované riziko znamená, že je ovlivňované dalšími okolnostmi. Je třeba přihlídnout k aktuálním situačním faktorům.

Snad nejrozsáhlejší typologii stalkerů popsal Dressing (2007, s. 280), „tzv. vícerozměrnou klasifikaci, která má pomoci při posuzování trestnosti a stanovení prognózy stalkerova chování“. Pracuje se na třech úrovních:

1. **Psychopatologická úroveň** – zde jsou rozlišování ještě dále stalkeri:
  - a) psychotičtí (trpící duševní poruchou) - je nutné rozlišit, zda na stalkera psychotické příznaky působí motivujícím způsobem, a to se může dít v případě, je-li pronásledovatel chorobně přesvědčen o lásce ze strany oběti nebo trpí pocitem křivdy. Nebo je jeho chování způsobeno antisociální poruchou.
  - b) intermediální (může se projevit nějaký symptom začínající psychické poruchy) – většinou se jedná o případy, kdy se vyvine psychotická porucha po ukončeném vztahu. Stalker je přesvědčen, že vztah je naprosto v pořádku, že naplnil jeho očekávání, ovšem stává se na partnerce/partnerovi závislým, což může přerůst v chorobnou žárlivost. Partnerka/partner většinou takový vztah nevydrží a dá impuls k rozchodu. Poté přijde vzájemné odpuštění a navrácení se k sobě. Vztah se dostane do koloběhu rozchodů a následných usmiřování. Pachatel je tak po rozchodu vždy plný nadějí a očekávání. V důsledku takového vztahového kolotoče se později může vyvinout stalking. Což z určité části může zapříčinit i nedůsledné a nerozhodné chování partnerky/partnera.
  - c) psychicky zdraví stalkeri
2. **Úroveň vyjadřující vztah mezi obětí a pachatelem** – oběť je pro pachatele:
  - a) neznámá osoba,
  - b) známá osoba,
  - c) bývalý partner – v tomto případě existuje velké riziko násilného chování ze strany stalkera.
3. **Úroveň motivace pachatelova chování** – může jít o lásku, pomstu nebo narcismus stalkera. Zejména v případě, kdy je stalker motivován pomstou, je nutné se připravit na zvýšené riziko násilného chování.

Mezi další autory rozdělující pachatele stalkingu patří například Holmes (In Tůmová 2007), který je rozlišuje na stalkery celebrit, politiků, expartnerů, sexuálních objektů, stalkery odmítnuté a s prospěchářskou motivací.

Uvedené typologie se ovšem nedají brát při posuzování stalkera jako stoprocentně směrodatné. Žádný z pronásledovatelů není jedním vyhraněním typem, ale má v sobě něco z každé charakteristiky.

4 LEGISLATIVA

Jak už bylo několikrát uvedeno, téma stalkingu je ve světě rozebíráno poměrně krátce. S přibývajícimi případy pronásledování, které končily i smrtí obětí, rostla také potřeba vytvoření právního rámce, jenž by tuto problematiku ošetřil. Po celém světě se tedy postupně začaly vytvářet zákony upravující oblast někde nazývanou jako stalking, neodbytné pronásledování, obtěžování a v České republice nebezpečné pronásledování.

4.1 Právní úprava v České republice

Do roku 2010 byly některé projevy stalkingu jako např. opakované útoky a zastrašování řešeny a trestány pouze jako přešupek, kdy jednotlivé přešupky nebyly „sčítány“. Oběť tak nebyla dostatečně chráněná a pachateli nehrozil za jeho chování žádný závažnější postih (Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008).

Od 1. 1. 2010 je konečně také v České republice nebezpečné pronásledování zakotveno v trestním zákoníku jako samostatný trestný čin. Tento trestný čin je upraven v § 354 zákon č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku a zní takto (Zákon v praxi, 2010, online):

„(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,

b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,

c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,

d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo

e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami.“

Ovšem i do doby, než byl stalking v trestném zákoníku zakotven, bylo možné jeho pachatele postihnout podle jiných ustanovení. Jejich úprava byla však velmi roztržitá a nepřehledná. Stalker mohl být odsouzen např. za trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 197a TZ), omezování osobní svobody (§ 231 TZ), porušování domovní svobody (§ 238 TZ), pomluvu (§ 206 TZ), vydírání (§ 235 TZ), Pokud by došlo v důsledku stalkingu k újmě na zdraví nebo smrti, pak lze pachatele postihnout za ublížení na zdraví (§ 221, § 222 TZ) nebo za vraždu (§ 219 TZ) (Měsíčková, Gřivna, 2009, online).

Následující tabulka ukazuje přehled případů trestného činu stalkingu celkově v České republice a v Jihomoravském kraji. Na Jihomoravský kraj jsem se zaměřila z toho důvodu, že v této oblasti zpracovávám výzkumnou část bakalářské práce. Tabulku jsem přejala a upravila ze Statistického výkazu kriminality Policejního prezidia České republiky.

Tabulka 2: Statistický výkaz nebezpečného pronásledování v období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 (Policie ČR, 2011, online)

		Česká republi- ka	Jihomoravský kraj
Zjištěno případů		537	53
Objasněno případů		390	34
Spácháno skutků	Pod vlivem alkoholu	5	0
	Recidivisté	153	11
	Mladiství 15-17 let	3	1
Stíháno, vyšetřováno osob	Celkem	314	27
	Recidivisté	109	7
	Mladiství 15 – 17 let	3	1
	Ženy	35	2

Jak Visinger (2009) podotýká, samotné vytvoření skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování nemusí případné oběti tohoto trestného činu opravdu efektivně ochránit. Vše také záleží na pohotovosti a způsobilosti policie, soudů nebo úřadů. Výzkumy prokazují, že policisté mají značné deficity v řešení těchto případů. Nemají žádné metodické pokyny, neví, jak správně při řešení případu postupovat, mnohdy nedokážou

s oběťmi správně komunikovat, poradit jim. Jejich práci také ztěžují vymyšlené případy stalkingu, tzv. syndrom falešné oběti pronásledování, o kterém je pojednáno ve druhé kapitole.

4.2 Právní úprava v zahraničí

Ve vnitrozemské Evropě nemají zatím zákony proti stalkingu dlouhou tradici. Po stalkingovém boomu, který v 90. letech zasáhl USA a Velkou Británii se začal prosazovat i v některých dalších zemích Evropy, např. v Belgii a Nizozemí. Až v posledních letech je zaznamenáván zvyšující se zájem o trestněprávní úpravu u našich německy mluvících sousedních států. Vyvrcholením těchto snažení bylo přijetí anti-stalkingových opatření, a to v Rakousku v roce 2006 a v Německu v roce 2007 (Válková, 2009).

Výše uvedená autorka následně uvádí přesné znění skutkových podstat stalkingu v Rakousku, kde nový trestný čin nabyl účinnosti 1. 7. 2006 a v Německu, v němž nabyl účinnosti dne 31. 3. 2007:

Rakousko

„Neodbytné pronásledování

- (1) Kdo neodbytně pronásleduje jiného (odst. 2), bude potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok*
- (2) Neodbytně pronásleduje jiného ten, kdo po delší dobu nepřípustně zhoršuje způsob jeho života tím, že*
  - 1. vyhledává jeho blízkost,*
  - 2. kontaktuje jej pomocí telekomunikačních nebo jiných komunikačních prostředků nebo prostřednictvím třetí osoby,*
  - 3. za použití jeho osobních údajů pro něj objedná zboží nebo služby nebo*
  - 4. za použití jeho osobních údajů dovede třetí osobu k tomu, že s ním naváže kontakt.*
- (3) V případech v odst. 2 č. 2 lze pachatele stíhat jen k návrhu neodbytně pronásledované osoby.“*

Německo

„Obtěžování

(1) *Kdo neoprávněně jiného obtěžuje tím, že neodbytně*

1. *vyhledává jeho blízkost,*
2. *pokusí se s ním pomocí telekomunikačních nebo jiných komunikačních prostředků nebo třetí osoby navázat kontakt,*
3. *zneužitím jeho osobních údajů pro něj objedná zboží nebo služby nebo přiměje jiného k tomu, aby s ním navázal kontakt,*
4. *ohrožuje jej nebo jemu blízkou osobu na životě, tělesné integritě, zdraví nebo svobodě nebo*
5. *se dopustí jiného srovnatelného jednání a tím závažně zhorší způsob jeho života, bude potrestán trestem odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem.*

(2) *Pokud pachatel přivede svým činem oběť, rodinného příslušníka oběti nebo jinou oběti blízkou osobu svým činem do ohrožení života nebo způsobení těžké újmy na zdraví, bude uložen trest odnětí svobody od tří měsíců do pěti let.*

(3) *Způsobí-li pachatel svým činem oběti, rodinnému příslušníku oběti nebo jiné osobě blízké oběti smrt, bude uložen trest odnětí svobody od jednoho roku do deseti let.*

(4) *V případech upravených v odstavci 1 lze čin trestně stíhat pouze na návrh, ledaže by vyšetřující orgán vzhledem ke zvláštnímu veřejnému zájmu na trestním stíhání považoval za žádoucí učinit tak z úřední moci.“*

Profesorka Válková (2009) se dále vyjadřuje k rozdílům v těchto dvou pojetích trestného činu. Jako přísnější a prospěšnější spatřuje autorka německou úpravu. Prospěšnější je z jejího pohledu proto, že ve své skutkové podstatě zahrnuje i nejzávažnější formy stalkingu jako je těžká újma na zdraví nebo smrt a tyto skutečnosti se týkají nejen samotné oběti, ale i rodinných příslušníků a blízkých. Na rozdíl od rakouského pojetí tohoto trestného činu, kde je podstatou stalkingu „pouze“ jednání, které zhoršují způsob života oběti.

S tímto názorem však ve svém článku nesouhlasí Visinger (2009), který nepovažuje německou úpravu trestného činu stalkingu za vhodnou, neboť zahrnuje právě i těžké ublížení na zdraví či usmrcení. Podle Visingera by měly být tyto činy trestány samostatně, tudíž

opravdu jako ublížení na zdraví, vražda, případně znásilnění. V případě, že tedy dospěje pronásledování až k těmto činům, je třeba při hodnocení závažnosti trestného činu brát tyto skutečnosti v úvahu jako přitěžující okolnost, jenž vede ke zpřísnění postihu pachatele.

Já osobně se přikláním spíše k mínění Visingera. Podle mého názoru je zahrnutí možnosti vraždy pod trestný čin stalkingu její bagatelizování. V takovém případě by byl pachatel potrestán mírněji, než kdyby byla vražda hodnocena jako samostatný trestný čin.

Trestní sazby i samotné pojetí stalkingu se v každém státě odlišuje. Pro příklad uvádím trestní sazby některých zemí podle Čírtkové (2008):

- sazba 6 měsíců je udělována v Dánsku a Norsku,
- až na jeden rok může být pachatel stalkingu odsouzen v Irsku, Japonsku a Rakousku,
- až 2 roky v Belgii,
- až 3 roky v Holandsku,
- až 5 let odnětí svobody hrozí stalkerovi ve Velké Británii, Austrálii (New South Wales), USA a v Německu (v Německu je v případě smrti sazba 10 let),
- až 10letá sazba je udělována v Kanadě a v Austrálii (Victoria).

Za nejúspěšnější evropský stát je v boji proti stalkingu považována Velká Británie. Důvodem je kromě jiného také to, že policisté jsou uvědomělí a znalí při zvládání problémů stalkingu, a to díky příručkám, které jsou speciálně pro ně vydávány. Ve větších městech USA byly dokonce založeny speciální anti-stalkingové jednotky. (Tůmová, 2007)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 REALIZACE VÝZKUMU

Výzkum je zaměřený na informovanost obyvatel Jihomoravského kraje o problematice nebezpečného pronásledování tzv. stalkingu.

5.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém je formulován následovně:

Jaké je povědomí obyvatel Jihomoravského kraje o problematice stalkingu?

5.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, zda obyvatelé Jihomoravského kraje již někdy slyšeli o problematice nebezpečného pronásledování tzv. stalkingu.

Dílním cílem je ověření si míry informovanosti obyvatel Jihomoravského kraje, kteří o této problematice slyšeli.

5.3 Výzkumné otázky

Stanovený výzkumný problém je popisný, tudíž neuvádím hypotézy (Gavora, 2000).

Po vymezení výzkumného problému a cílů práce byly stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Slyšeli obyvatelé Jihomoravského kraje o problematice stalkingu?
2. Jsou obyvatelé Jihomoravského kraje dostatečně informováni o problematice stalkingu?
3. Vědí obyvatelé Jihomoravského kraje, jakým způsobem se bránit, stanou-li se obětí stalkingu?
4. Přišli obyvatelé Jihomoravského kraje do styku se stalkingem osobně?
5. Chtějí být obyvatelé Jihomoravského kraje o problematice stalkingu více informováni?

5.4 Metoda výzkumu

Vzhledem k charakteru výzkumného problému byla pro uskutečnění výzkumu zvolena kvantitativní výzkumná strategie.

Nejvhodnější metodou získání dat je pro tento výzkum využití dotazníkového šetření, které umožní získat velké množství informací od velkého počtu respondentů poměrně v krátkém čase (Gavora, 2000). Dotazník (viz příloha PI) je tvořen 14 otázkami, z nichž některé jsou uzavřené a některé otevřené.

Před vlastním dotazníkovým šetřením byl dotazník podán 5 osobám, na nichž byla ověřena správnost a srozumitelnost stanovených otázek. Daní respondenti nebyli do výzkumu započítáni.

5.5 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořili obyvatelé Jihomoravského kraje všech věkových kategorií od 16 let, kteří již nenavštěvují základní školu.

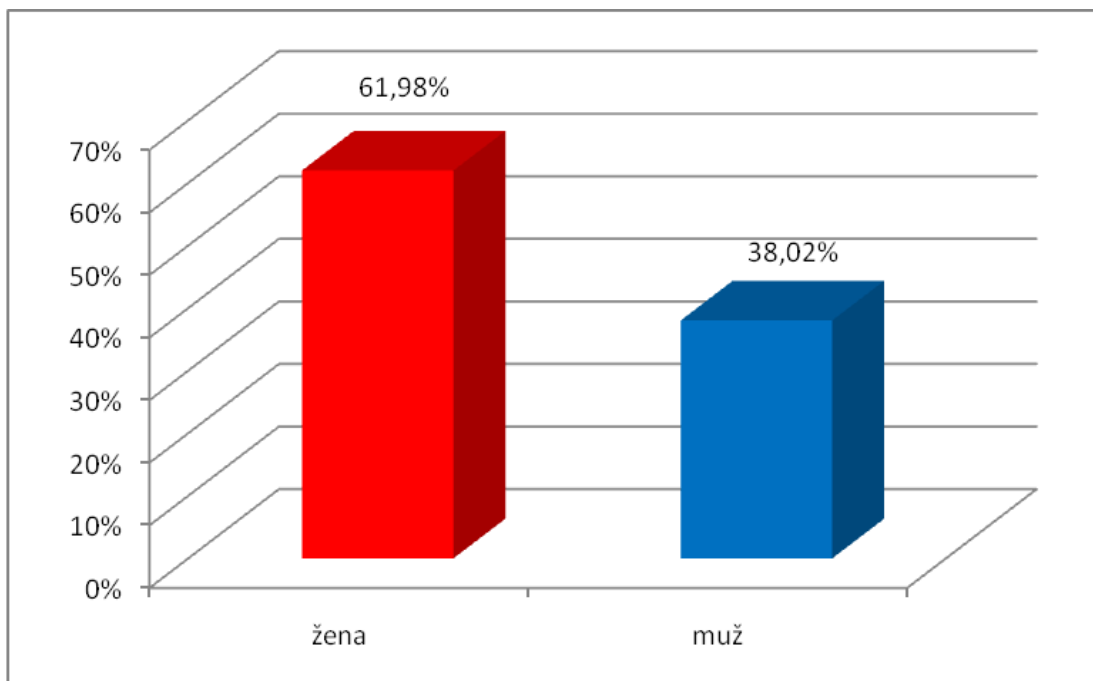
Při výběru respondentů pro výzkum jsem nejprve oslovila několik lidí z mého okolí tak, aby byly pokryty všechny věkové kategorie. Dále výběr probíhal spíše metodou nabalování tzv. sněhové koule, kdy se na oslovené respondenty „nabalovali“ další (Reichel, 2009).

S respondenty jsem komunikovala osobně i prostřednictvím e-mailu a sociálních sítí. Ovšem setkala jsem se s častým nezájmem spolupracovat a to zejména u starší populace a také u mužů. Výzkum probíhal během měsíce března 2011.

Dotazník byl rozdán 150 respondentům. Celkový počet vrácených dotazníků tvořil 121. Návratnost tedy byla 80,67 %.

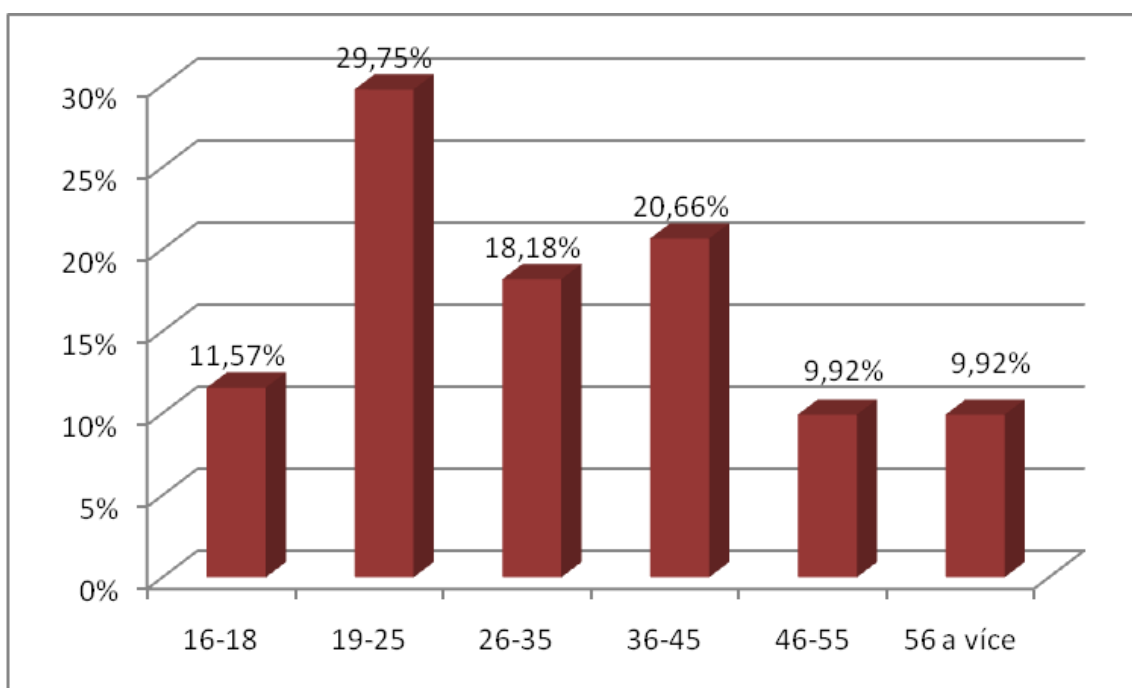
Graf 1 Pohlaví respondentů

Výše uvedený graf znázorňuje rozdělení respondentů podle pohlaví.

Komentář: Menší zastoupení mužů je dáno jejich častým nezájmem a neochotou spolupracovat.

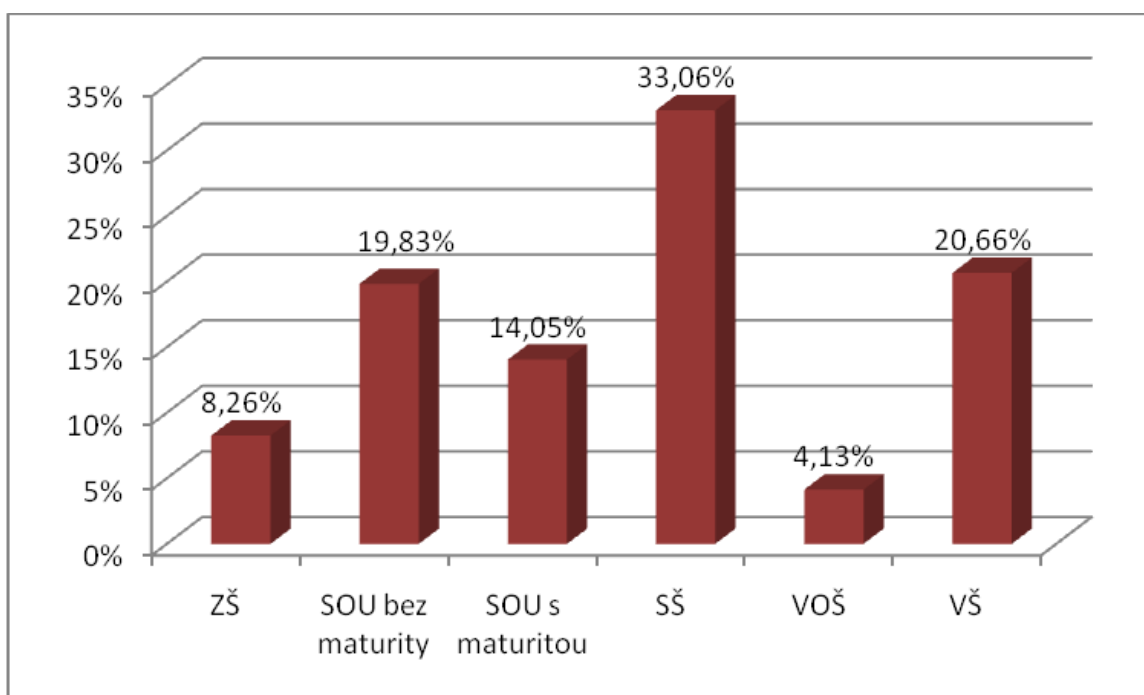
Graf 2 Věk respondentů

Z grafu 2 je patrné, že nejvyšší zastoupení měla věková kategorie mezi 19 a 25 lety. Do této kategorie se zařadilo 36 (29,75 %) respondentů. Naopak nejmenší zastoupení měly věkové kategorie 46 - 55 let a 56 a více let. Obě věkové kategorie zvolilo 12 (9,92 %) respondentů.

Komentář: Jak už jsem výše uváděla, nerovnoměrné rozdělení věkových kategorií respondentů je způsobeno neochotou a nezájmem ze strany starších nebo naopak mladších (16 – 18 let) respondentů.

Graf 3 Vzdělání respondentů

Graf 3 znázorňuje nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Nejvíce respondentů má středoškolské vzdělání. Tuto možnost zvolilo 40 (33,06 %) dotazovaných.

5.6 Způsob zpracování dat

Získaná data z dotazníkového šetření byla vyhodnocena formou absolutních a relativních četností. Nejprve jsem si kategorizovala otevřené otázky v dotazníku a následně všechny otázky pomocí čárkovací metody zpracovala. Výsledky absolutních a relativních četností jsou uvedeny v tabulkách a pro lepší přehlednost některých otázek znázorněny v grafech. Některé otázky z dotazníku jsem rozdělila podle pohlaví nebo věkové kategorie z důvodu

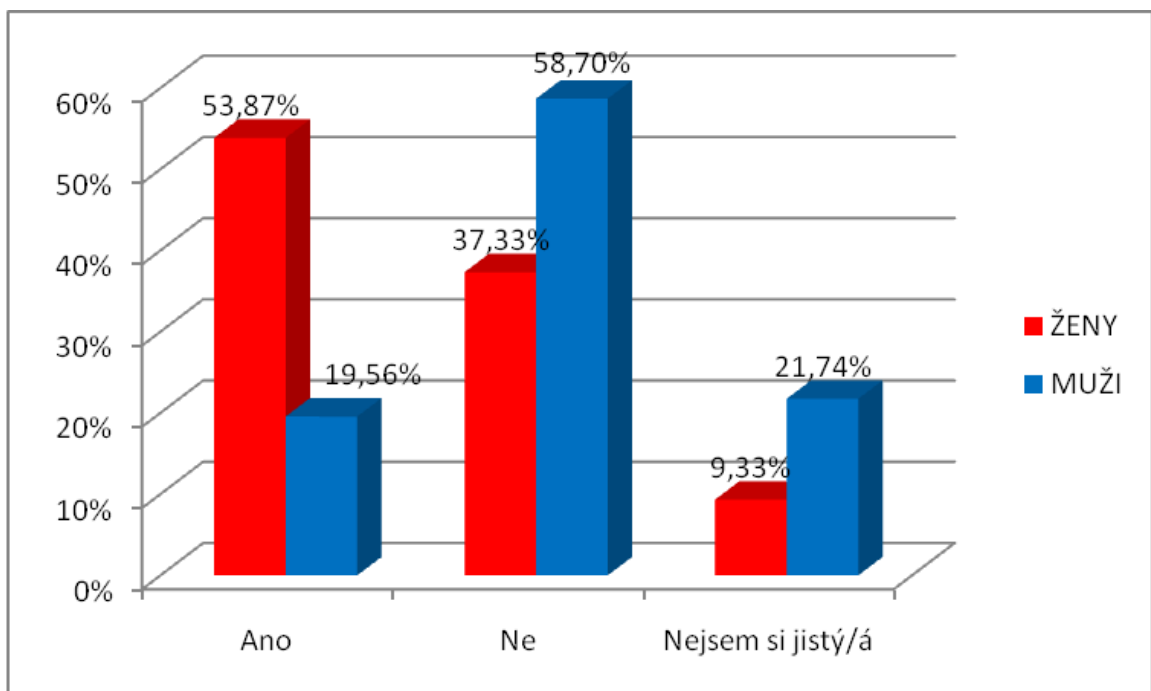
značných rozdílů mezi těmito kategoriemi. Tabulky a grafy jsou zpracovány v programu MS Office Excel.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEHO INTERPRETACE

Data získaná prostřednictvím dotazníkového šetření jsem uspořádala do následujících grafů a tabulek:

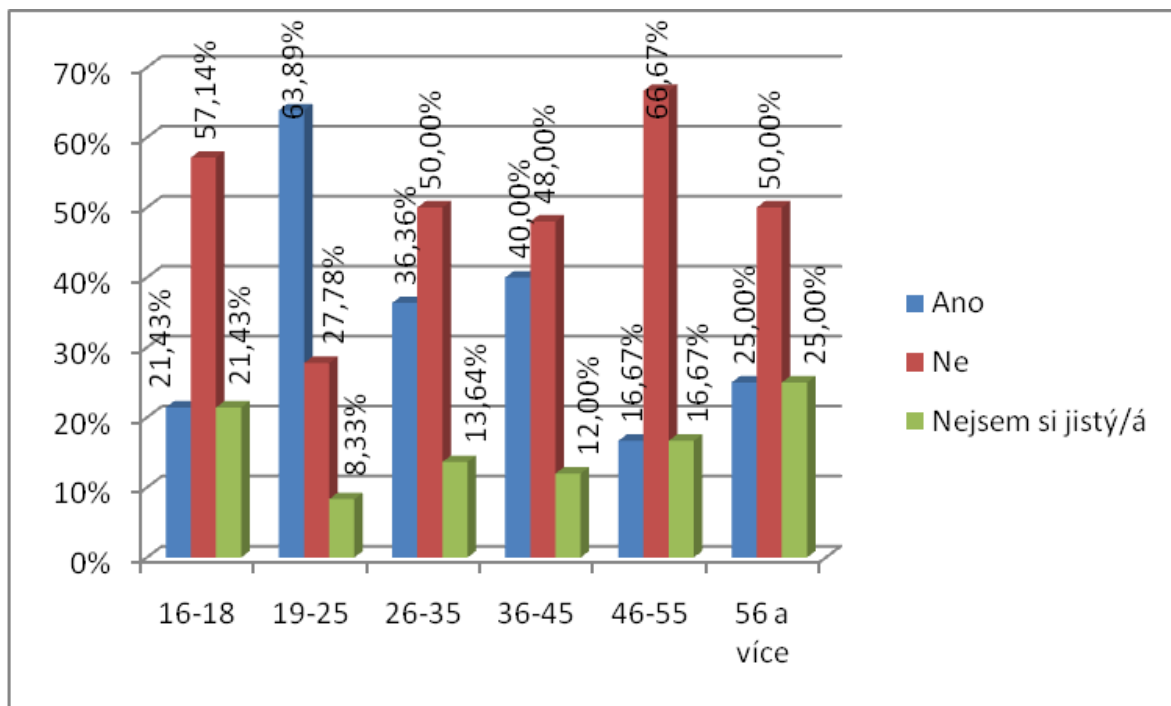
Otázka č. 1: Setkal/a jste se někdy s problematikou nebezpečného pronásledování tzv. stalkingem?

Graf 4 Setkal/a jste se někdy s problematikou nebezpečného pronásledování tzv. stalkingem?

Uvedený graf zobrazuje značné rozdíly mezi ženami a muži. Zatímco ženy na otázku, zda se s problematikou nebezpečného pronásledování setkaly, odpovídaly z větší části (53,87 %), že ano, mužům je tato problematika zatím neznámá, což vyplývá i z faktu, že 58,70 % z nich zvolilo odpověď „NE“. Celkem se s problematikou nebezpečného pronásledování setkalo 66 respondentů, z toho 17 si nebylo jistých.

Graf 5 Setkal/a jste se někdy s problematikou nebezpečného pronásledování tzv. stalkingem?

Graf 5 vyhodnocuje odpovědi respondentů na otázku č. 1 **podle věku**. Z grafu je patrné, že s problematikou nebezpečného pronásledování se setkávají nejvíce lidé ve věkové kategorii 19 – 25 let (63,89 %). Naopak nejméně tuto problematiku znají ve věku 46 – 55 let (66,67 %).

Komentář: Skutečnost, že o problematice stalkingu vědí nejvíce lidé ve věkovém rozmezí 19 – 25 let, by mohla být dána tím, že se jedná z větší části o vysokoškoláky, kteří o ní mohou být informováni v rámci studia.

Na následující otázky odpovídali pouze respondenti, kteří problematiku nebezpečného pronásledování znají nebo si tím nejsou jistí. Celkem tedy 66 respondentů.

Otázka č. 2: Kde jste se s problematikou nebezpečného pronásledování setkal/a?*Tabulka 3 Kde jste se s problematikou nebezpečného pronásledování setkal/a?*

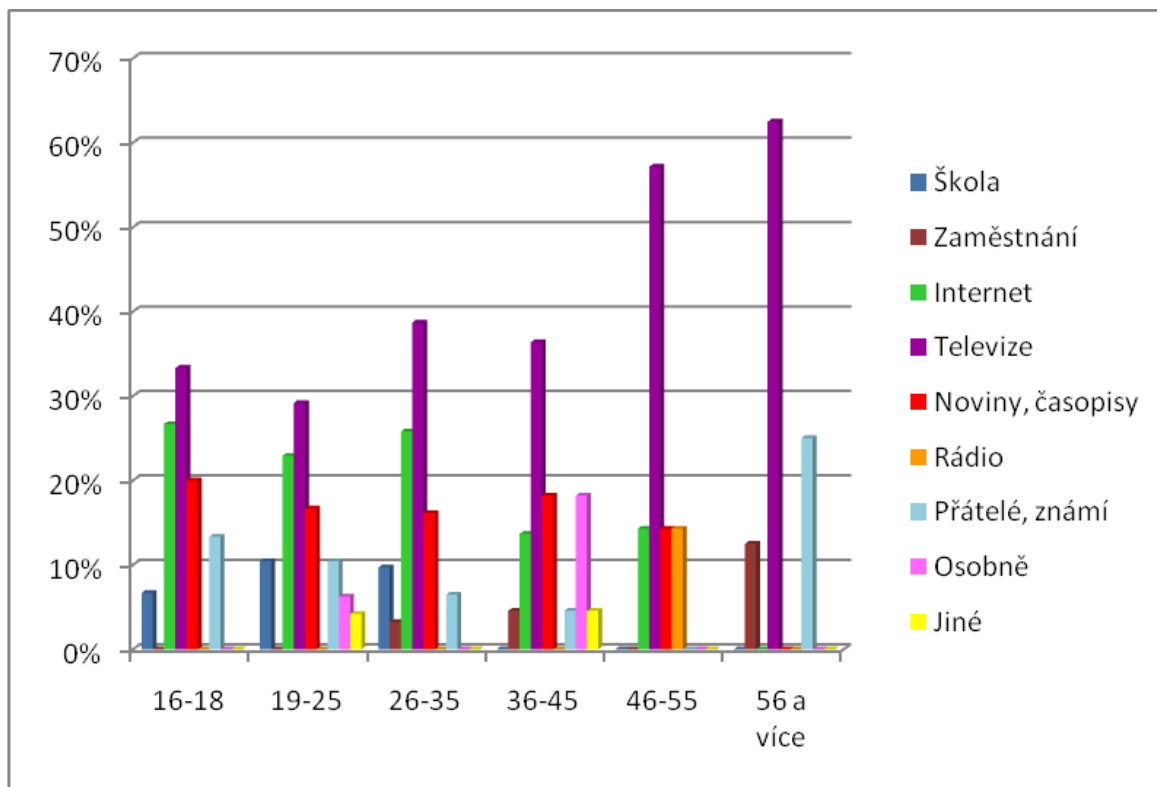
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Televize	49	37,12
Internet	27	20,45
Noviny, časopisy	20	15,15
Přátelé, známí	12	9,09
Škola	10	7,58
Osobně	7	5,30
Zaměstnání	3	2,27
Nevím	2	1,52
Jiné	2	1,52

Jako nejčastější informační zdroj respondenti volili televizi (37,12 %), následně internet (20,45 %). U možnosti „jiné“ uvedli rádio a jedna respondentka se s problematikou setkala prostřednictvím své matky, která se stala přímou obětí stalkingu.

7 respondentů se s touto problematikou setkalo osobně. Z toho tuto možnost zvolilo 6 žen a jeden muž. Respondenti si mohli zvolit z více možností.

Pro zajímavost níže uvádím graf, který znázorňuje rozdělení otázky č. 2 **podle věkových kategorií.**

Graf 6 Kde jste se s problematikou nebezpečného pronásledování setkal/a?

Stejně jako v tabulce 3 je i z grafu jasné, že nejčastějším informačním zdrojem je televize, následuje internet. Televize jako informační zdroj byla nejvíce volená ve věkové kategorii od 56 let. Internet v této kategorii nebyl zvolen ani jedenkrát. Internet měl největší zastoupení ve věkové kategorii 16 – 18 let. Za zmínku stojí fakt, že tato věková kategorie volila často také možnost „noviny, časopisy“, a to ve 20 %. Respondenti, kteří volili možnost „osobně“ spadají do věkových kategorií 19 – 25 a 36 – 45 let.

Otázka č. 3: Pokuste se vlastními slovy vysvětlit, co nebezpečné pronásledování znamená (co tento problém obnáší, jeho projevy).

Tabulka 4 Charakteristika nebezpečného pronásledování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Sledování, obtěžování	39	27,08
Psychické týrání	15	10,42
Psaní SMS zpráv, dopisů	14	9,72
Vyhrožování	14	9,72
Omezování svobody	14	9,72
Nezodpovězeno	12	8,33
Telefonování	11	7,64
Fyzické napadání	10	6,94
Ničení majetku	4	2,78
Smrt	4	2,78
Jiné	4	2,78
Neví	3	2,08

Nebezpečné pronásledování respondenti nejčastěji charakterizovali jako sledování a obtěžování, a to v počtu 39 (27,08 %). Dalšími častými odpověďmi bylo psychické týrání (tuto možnost uváděly spíše ženy), psaní SMS zpráv nebo dopisů, vyhrožování a omezování svobody. Jako „jiné“ jsem označila méně početné odpovědi, do kterých patří chorobná žárlivost a zasilání dárků.

Otázka č. 4: Rozhodněte, zda následující tvrzení jsou podle Vás pravdivá či lživá.

Následující 3 tabulky (Tabulka 5, Tabulka 6, Tabulka 7) spadají pod čtvrtou otázku v dotazníku, která zjišťuje míru informovanosti respondentů. Vzor správných odpovědí naleznete v příloze PII. V tabulkách je pro lepší přehlednost zaznamenána pouze absolutní četnost odpovědí. Odpovědi se v kategoriích (pohlaví, věk) příliš nelišily, proto jsou v tabulkách vyhodnoceny dohromady.

Tabulka 5 Tvrzení o stalkingu

Tvrzení:	Absolutní četnost		
	ANO	NE	NEVÍM
Stalking omezuje oběť v obvyklém způsobu jejího života.	59	1	6
Stalking je opakované stupňované obtěžování.	58	0	8
Oběť a pachatel stalkingu se <u>vždy</u> znají.	12	43	11
Pachatelem stalkingu může být <u>pouze</u> pro oběť neznámá osoba.	5	49	12
Pachatelem stalkingu je <u>vždy</u> bývalý partner.	1	58	7
Pachatelem stalkingu je <u>vždy</u> muž.	2	57	7
Obětí stalkingu může být <u>pouze</u> žena.	1	57	8
Stalking může končit smrtí oběti.	46	1	19
Pronásledování neboli stalking je nemoc.	22	11	33

Ve výše uvedené tabulce respondenti většinou odpovídali správně. Zdůraznila bych pouze poslední tvrzení „pronásledování neboli stalking je nemoc“, kdy jako druhou nejpočetnější odpověď bylo „ANO“, což je odpověď špatná. Pronásledování nemoc není.

Tabulka 6 Projevy stalkingu

Stalking se může projevat:	Absolutní četnost		
	ANO	NE	NEVÍM
Opakovaným a nevyžádaným posíláním dopisů, SMS zpráv, e-mailů	58	2	6
Opakovanými nevyžádanými telefonáty	57	3	6
Opakovaným nevyžádaným posíláním dárečků	43	9	14
Výhrůžkami	61	0	5
Ničením majetku	28	13	25
Fyzickým ubližováním	36	12	18

Respondenti z větší části u všech uvedených znaků stalkingu správně označili možnost „ANO“. Pouze u projevu „ničení majetku“ zaváhali a 25 z 66 respondentů označilo možnost „NEVÍM“.

Tabulka 7 Znaky trestnosti stalkingu

Aby mohla policie pachatele obvinít ze stalkingu musí být splněny tyto náležitosti:	Absolutní četnost		
	ANO	NE	NEVÍM
Obtěžování musí trvat déle než 4 týdny.	8	8	50
Obtěžování musí trvat déle než 8 týdnů.	3	14	49
Obtěžování musí trvat déle než půl roku.	5	15	46
Stalking musí vzbuzovat u oběti strach.	36	16	14
Musí být jednoznačné, že pachatel jedná proti vůli oběti.	52	1	13
Obtěžování mi musí někdo dosvědčit.	21	18	27
K obvinění pachatele musím mít důkazy.	48	2	16

V tabulce bych se zaměřila hlavně na odpovědi, týkající se délky trestného činu nebezpečného pronásledování, která musí být pro uznání trestnosti splněna. Většina dotazovaných na tuto otázku **neuměla** odpovědět. Dále bych upozornila na fakt, že 21 z 66 respondentů si myslí, že pro obvinění stalkera je nutné svědectví třetí osoby, což není pravda.

Komentář: Podle mého názoru by lidé měli vědět, po jaké době už je pronásledování opravdu trestuhodné a kdy se mohou na policii obrátit pro pomoc.

Otázka č. 5: Kdo se podle Vašeho názoru stává častěji obětí nebezpečného pronásledování?

Tabulka 8 Oběť stalkingu

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Muž	1	1,52
Žena	65	98,48

Jako nejčastější oběť nebezpečného pronásledování označovali respondenti v 98,48 % ženu. Což je uváděno i v médiích a dokládáno statistikami. Ovšem našel se i jeden muž, který za nejčastější oběť stalkingu považuje muže.

Otázka č. 6: Kdo se podle Vašeho názoru stává častěji pachatelem nebezpečného pronásledování, tedy tím, kdo pronásleduje?

Tabulka 9 Pachatel stalkingu

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Muž	65	98,48
Žena	1	1,52

V otázce č. 6 respondenti nejčastěji jako pachatele stalkingu označovali muže. Jeden respondent uvedl ženu.

Komentář: Jak jsem již výše uváděla, odpovědi respondentů o nejčastějších pachatelích korespondují s daty uváděnými v médiích a statistikách.

Otázka č. 7: Pokud byste se stal/a obětí nebezpečného pronásledování, věděl/a byste, na jakou instituci/organizaci se obrátit pro pomoc?

Tabulka 10 Organizace pro pomoc obětem stalkingu

		Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, věděl/a	Policie	43	62,32
	Linka bezpečí	4	5,80
	Bílý kruh bezpečí	1	1,45
	Intervenční centrum	1	1,45
Ne, nevěděl/a		20	28,99

Z celkového počtu 66 respondentů by 20 (28,99 %) nevědělo, na jakou instituci či odborníka se pro pomoc obrátit. 43 (62,32 %) respondentů by se pro pomoc obrátilo na policii. Respondenti mohli volit více možností.

Otázka č. 8: Věděl/a byste, jakým způsobem se v případě nebezpečného pronásledování osobně bránit?

Tabulka 11 Možnosti osobní ochrany

		Absolutní čet- nost	Relativní četnost (%)
Ano, věděl/a	Doprovod	8	9,64
	Ignorace	8	9,64
	Oznámení blízkým	7	8,43
	Promluva s pronásledovatelem	5	6,02
	Změna telefonního čísla	4	4,82
	Změnit dosavadní návyky (např. trasy do práce)	4	4,82
	Sebeobrana (pepřový sprej, útěk)	3	3,62
	Přestěhovat se	2	2,41
	Shromažďování důkazů	2	2,41
	Nesdělovat svoje osobní údaje	1	1,20
Ne, nevěděl/a	39	46,99	

V případě, že by se respondenti stali obětí stalkingu by větší část z nich, konkrétně 39 (46,99 %) nevědělo, jakým způsobem se osobně bránit. V případech, kdy by věděli, jak se bránit byla nejčastěji uváděna možnost doprovodu blízkou osobou a ignorování stalkera. Toto bylo uvedeno 8 (9,64 %) respondenty.

Co bych v této otázce zdůraznila je fakt, že 5 (6,02 %) respondentů by jako řešení pronásledování vidělo promluvu s pronásledovatelem. Tato možnost byla uváděna jako 4. nejpočetnější.

Komentář: Řešení stalkingu osobním kontaktem se stalkerem je ovšem chybné, protože komunikace se stalkerem, nebo dokonce setkání se s ním s cílem mu domluvit ho ještě více motivuje k dalším pokusům o kontakt.

Otázka č. 9: Znáte někoho, kdo se stal obětí nebezpečného pronásledování?*Tabulka 12 Znáte nějakou oběť stalkingu?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, znám	17	25,76
Ne, neznám	42	65,15
Stal/a jsem se jí já osobně	7	9,09

Z 66 respondentů 42 (65,15 %) ve svém okolí nezná nikoho, kdo by se stal obětí nebezpečného pronásledování. V této otázce se nám potvrzuje počet 7 respondentů, kteří se stali obětí stalkingu osobně.

Otázka č. 10: Jak svou situaci dotyčná osoba, případně jste vy osobně řešil/a?*Tabulka 13 Řešení stalkingu*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Svěřil/a se blízkým	14	51,85
Obrátil/a se na odborníka/organizaci	policie	7 25,93
	psycholog	1 3,7
Jiné	5	18,52

Z tabulky je patrné, že se nejvíce lidé svěřují svým nejbližším, o kterých vědí, že je vyslechnou. Tato možnost byla zvolena 14-ti (51,85 %) respondenty. Další nejpočetnější odpovědí, celkem ji zvolilo 7 (25,93 %) respondentů, bylo obrácení se na policii. Což tedy koreluje s otázkou č. 7., kde respondenti nejčastěji uváděli právě policii, jako instituci, na kterou by se s problémem obraceli. Možnost „jiné“ zvolilo 5 (18,52) respondentů. Jako odpovědi uváděli: *odstěhování, známí pronásledovateli domluvili, nevím*, jeden respondent odpověď *neuvědl*. Mezi odpověďmi se objevilo také to, že se osoba, která je přímou obětí stalkingu, *bojí tento fakt oznámit ze strachu před pronásledovatelem*. Respondenti mohli volit více možností.

Otázka č. 11: Myslíte si, že jste dostatečně informován/a o problému nebezpečného pronásledování?*Tabulka 14 Informovanost o stalkingu*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	13	19,70
Ne	53	80,30

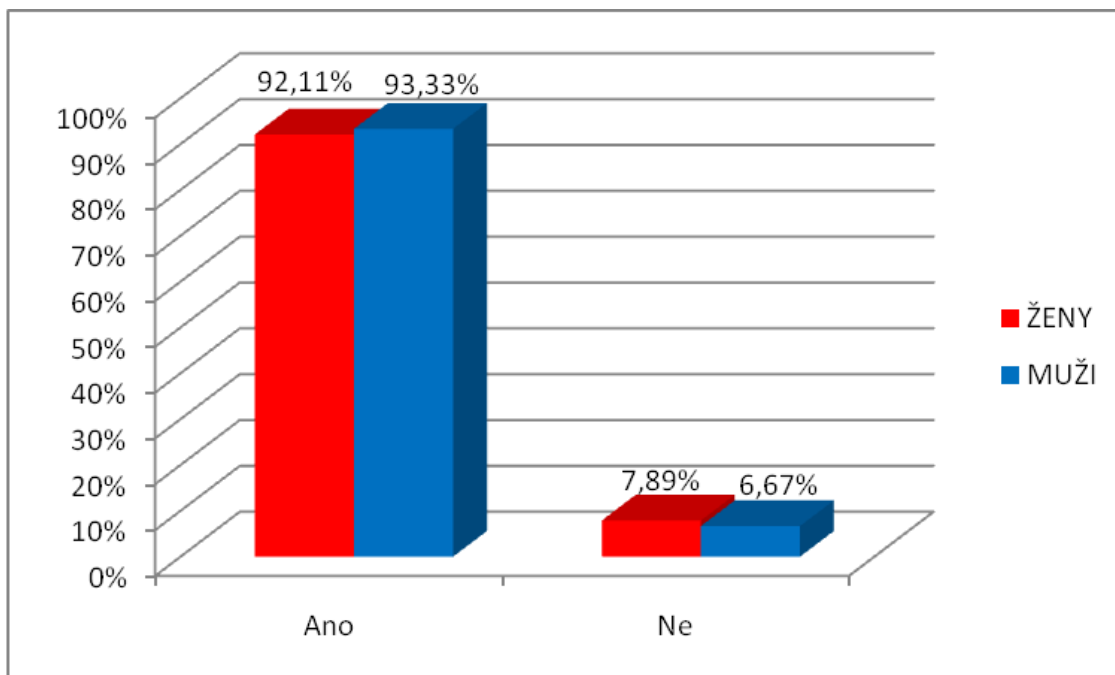
Z 66 respondentů si 53 (80,30 %) myslí, že **nejsou** o problematice stalkingu informováni dostatečně.

Otázka č. 12: Chtěl/a byste více informován/a o tomto problému?

Následující tři grafy (graf 7, 8, 9) se týkají otázky, zda by chtěli být respondenti více informováni o problematice nebezpečného pronásledování. Respondenty jsou rozděleni na tři skupiny:

1. Respondenti, kteří problematiku nebezpečného pronásledování znají a podle jejich názoru nejsou dostatečně informováni o této problematice.
2. Respondenti, kteří problematiku nebezpečného pronásledování znají a podle jejich názoru jsou dostatečně informováni o této problematice.
3. Respondenti, kteří problematiku nebezpečného pronásledování neznají.

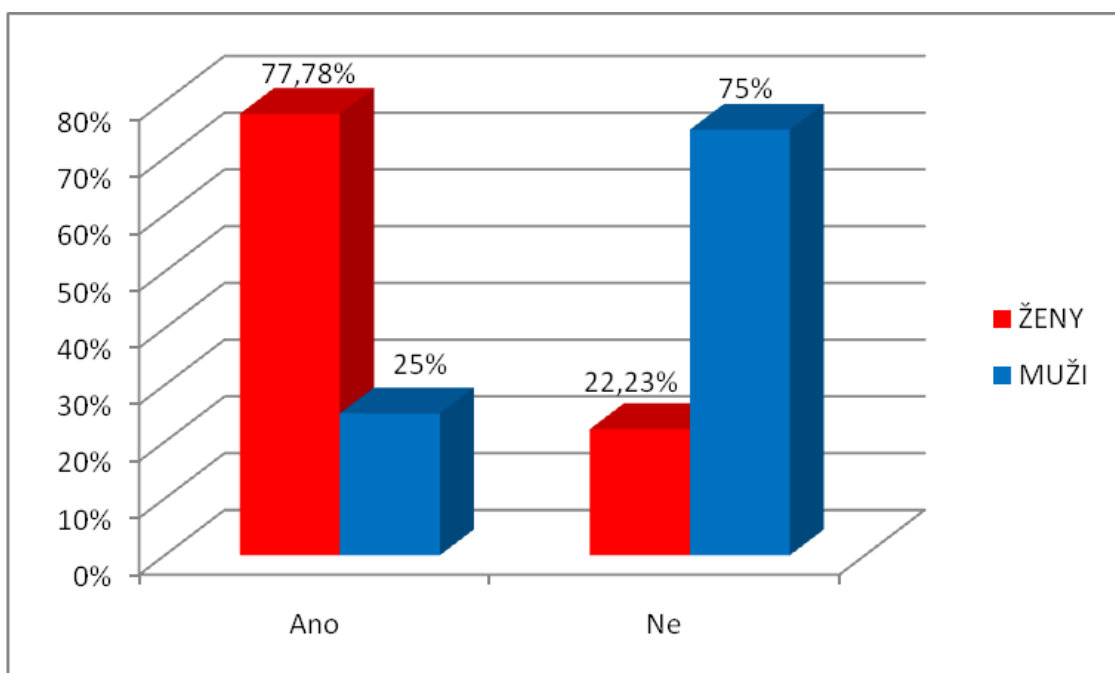
Graf 7 Zájem o více informací o stalkingu (1. část)

Údaje v grafu 7 jsou počítány z respondentů, kteří se s problematikou nebezpečného pronásledování setkali a v otázce č. 11 (Tabulka 14) odpověděli, že **nejsou** dostatečně informováni o této problematice.

Muži i ženy ve více než 90 % volili možnost „ano, chci být více informován/a“.

Graf 8 Zájem o více informací o stalkingu (2. část)

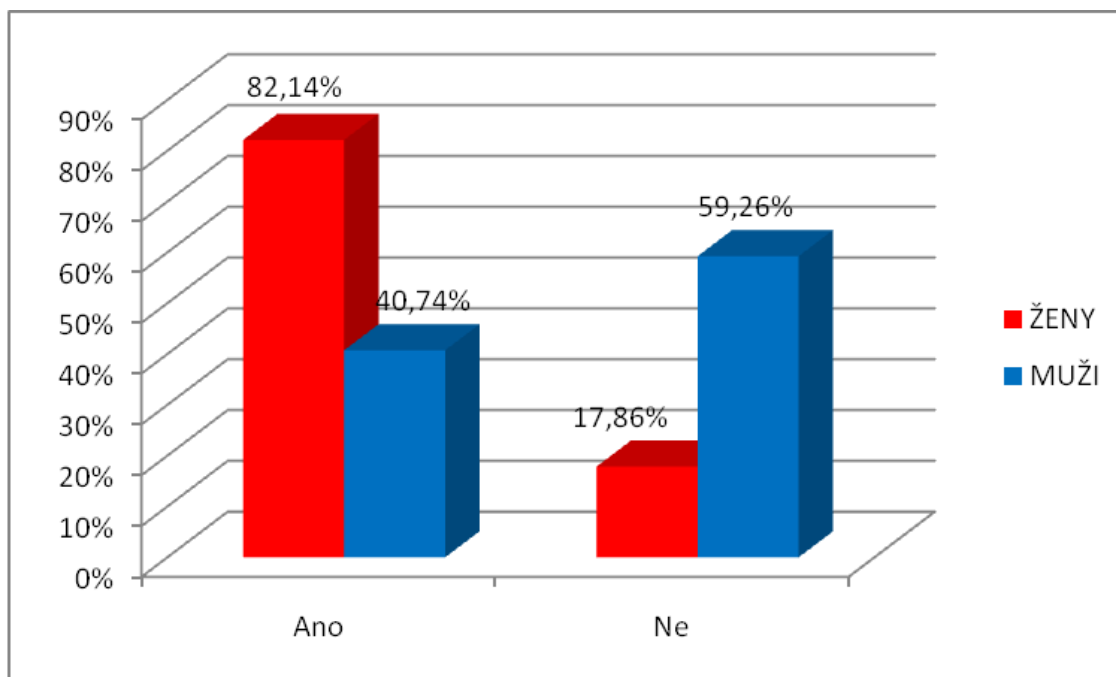

Graf 8 znázorňuje odpovědi respondentů, kteří se s problematikou nebezpečného pronásledování setkali a podle vlastního mínění, jak uvádí v otázce č. 11 (Tabulka 14) **jsou** dostatečně informováni o daném problému.

Z grafu je patrný rozdíl mezi postavením žen a mužů k tomuto problému. Ženy i přes jejich údajné dostatečné vědomosti ohledně nebezpečného pronásledování požadují stále více informací týkající se této problematiky.

Komentář: Domnívám se, že tento fakt je způsoben i tím, že se ženy cítí být více ohroženy tímto trestným činem než muži, kteří naopak více informací nevyžadují.

Graf 9 Zájem o více informací o stalkingu (3. část)

V grafu 9 je vyjádřen postoj respondentů, kteří se s problematikou nebezpečného pronásledování nesečkali. Jejich celkový počet činí 55 respondentů ženského i mužského pohlaví.

Na tomto grafu je opět patrný rozdíl v postoji žen a mužů k této problematice. Ženy by v 82,14 % stáli o více informací, kdežto muži v 59,26 % o více informací neprojevují zájem.

Komentář: Jak už jsem výše uváděla, domnívám se, že je tento fakt způsoben větším pocitem ohrožení tímto trestným činem ze strany žen. Muži se tímto fenoménem necítí být ohroženi.

Otázka č. 13: Pokud byste chtěl/a být více informován/a, jaký informační zdroj byste preferoval/a?

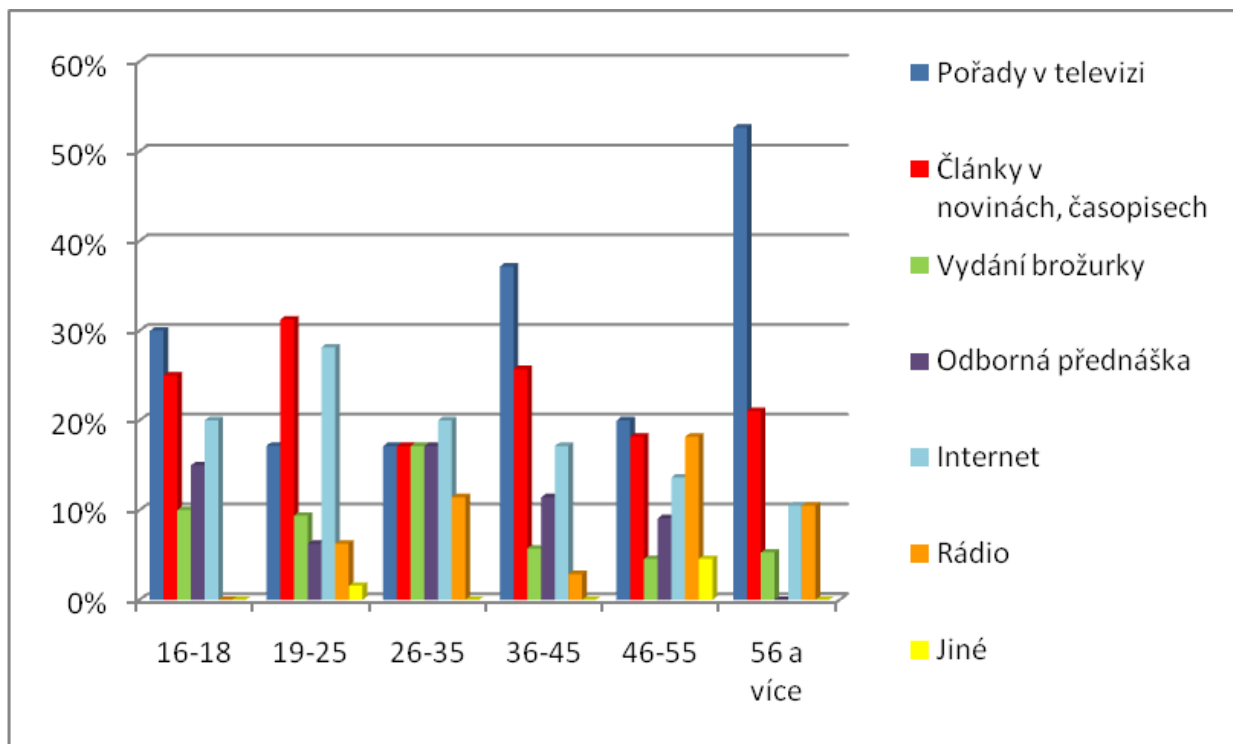
K otázce č. 13 jsem uvedla tabulku, která znázorňuje nejpreferovanější informační zdroje z celkového počtu respondentů bez jejich kategorizování. Následně uvádím také graf, který blíže ukazuje preferované informační zdroje v různých věkových kategoriích.

Tabulka 15 Preferovaný informační zdroj

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Pořady v televizi	51	26,84
Články v novinách, časopisech	46	24,21
Internet	38	20,00
Odborná přednáška	20	10,53
Vydání brožurky	19	10,00
Rádio	15	7,89
Jiné	1	0,53

Nejpreferovanějším informačním zdrojem je pro respondenty televizní vysílání. Tuto možnost zvolilo 51 respondentů (26,84 %). Jako další nejčastěji volený zdroj byly noviny či časopisy, ty zvolilo 46 respondentů (24,21 %). Třetím v pořadí je internet, ten uvádělo 38 respondentů (20,00 %). Možnost „jiné“ byla zvolena jedním respondentem, který navrhol, aby byl tento fenomén *zařazen do výuky na základních školách*. Respondenti mohli volit více možností.

Graf 10 Preferovaný informační zdroj

Graf 10 znázorňuje preferované informační zdroje rozdělené podle věkové kategorie respondentů. Televizi jako nepreferovanější zdroj volili kategorie 16 – 18 (30,00 %), 36 – 45 (37,14 %), 46 – 55 (20,00 %) a 56 a více let (52,63 %). Kategorie 19 – 25 let v 31,25 % upřednostňuje články v novinách a časopisech, následuje internet (28,13 %). Kategorie 26 – 35 let staví na první místo internet (20,00 %), pořady v televizi, články v novinách, vydání brožurky a odborná přednáška jsou u této věkové kategorie na stejném místě.

Otázka č. 14: Jaké informace by Vás k tématu nebezpečného pronásledování ještě zajímaly?

V následujících dvou tabulkách (tabulka 16, 17) jsou vyhodnoceny odpovědi na otázku, jaké informace by respondenty k dané problematice zajímaly. Tabulky jsem pro lepší přehlednost rozdělila na muže a ženy.

Tabulka 16 Jaké informace by Vás k tématu nebezpečného pronásledování ještě zajímaly?(1. část)

	MUŽI	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Neuvedeno	19	67,86
Všechno	4	14,29
Jiné	5	17,86

Tato otázka zůstala ve větší míře nezodpovězena. Mezi „jinými“ odpověďmi bylo uváděno: původy pronásledování, kdo koho častěji pronásleduje a postupy policie při řešení případů stalkingu.

Tabulka 17 Jaké informace by Vás k tématu nebezpečného pronásledování ještě zajímaly?(2. část)

	ŽENY	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Neuvedeno	29	39,73
Jak se bránit	15	20,55
Konkrétní případy	9	12,33
Všechno	8	10,96
Postih pachatele	6	8,22
Jiné	6	8,22

Také u zastoupení ženského pohlaví, jak tabulka znázorňuje, nebyla tato otázka často zodpovídána. Z těch, které se vyjádřily by 15 respondentek (20,55 %) chtělo vědět, jak se v případě pronásledování bránit. Další nejpočetnější odpovědí v počtu 9 (12,33 %) byl uváděn požadavek o uveřejňování konkrétních případů stalkingu. V případě zvolení možnosti „jiné“ bylo uváděno: *charakteristika stalkingu, definice stalkingu v zákoně a statistiky obětí.*

6.1 Shrnutí výzkumné otázky

Realizovaný výzkum odpovídá na následující výzkumné otázky:

1. Slyšeli obyvatelé Jihomoravského kraje o problematice stalkingu?

Na tuto výzkumnou otázku odpovídají otázky z dotazníku č. 1, 2 a částečně také 3. otázka. Ze 121 respondentů odpovědělo 66, že danou problematiku znají nebo si tím nejsou jistí. Jedná se tedy o polovinu respondentů, kterým tato problematika „něco říká“. Od této poloviny respondentů byly následně získávány informace odpovídající na výzkumné otázky č. 2, 3 a 4.

2. Jsou obyvatelé Jihomoravského kraje dostatečně informováni o problematice stalkingu?

Odpověď nalezneme v otázkách číslo 4, 5, 6 a 11. Co se týče povědomí o nebezpečném pronásledování, tak respondenti, kteří uvedli, že tuto problematiku znají, z větší části odpovídali správně i na kontrolní otázky. Jsou ovšem i nějaké výjimky. Z 66 dotázaných si 22 myslí, že je nebezpečné pronásledování nemoc, což není pravda. Pokud pachatel pronásleduje, dělá to záměrně a vědomě. Projevy pronásledování většina dotázaných uvedla správně, jen malé pochybení je znatelné u projevu „ničení majetku“. I takto se může stalking projevat.

Za zdůraznění stojí fakt, že lidé nevědí, po jaké době mohou pachatele obvinít z pronásledování. Tato lhůta činí 4 týdny. Podle mého názoru je tato informace důležitá. Lidé se pak třeba na policii neobrací kvůli obavám, že trestný čin netrvá dostatečně dlouho, že nemají dostatek důkazů nebo že nemají nikoho, kdo by jim tuto skutečnost dosvědčil. Další chybou v odpovědích bylo právě to, že 21 respondentů se domnívá, že policie potřebuje na obvinění pachatele ze stalkingu svědectví třetí osoby. Což také není pravda. Stačí mít nějaké důkazy (dopisy, SMS zprávy, apod.).

3. Vědí obyvatelé Jihomoravského kraje, jakým způsobem se bránit, stanou-li se oběťmi stalkingu?

Odpovědi na tuto výzkumnou otázku jsou otázky z dotazníku č. 7, 8 a částečně také 10. Otázka č. 7 zjišťovala, zda obyvatelé Jihomoravského kraje vědí, na kterou organizaci či odborníka se v případě, že se stanou obětmi stalkingu, obrátit. Nejčastější odpovědí byla policie, takto odpovědělo 43 z 66 dotazovaných. Ovšem velký počet je i těch, kteří by nevě-

děli, kam se obrátit, a to 20 respondentů. Mezi odpověďmi padla i organizace Bílý kruh bezpečí a Intervenční centrum. Tato znalost respondentů mě potěšila, ovšem byla uvedena pouze jednou. Proto by chtělo rozšířit povědomí obyvatel i o těchto organizacích a formách jejich pomoci.

V otázce č. 8 jsem se dotazovala na osobní obranu před stalkingem. V tomto případě větší počet z dotazovaných, konkrétně 39 respondentů nevědělo, jak by se mohli bránit.

4. Přišli obyvatelé Jihomoravského kraje do styku se stalkingem osobně?

Na tuto výzkumnou otázku jsem se zaměřila otázkami v dotazníku č. 9, kde jsem zjišťovala, zda respondenti ve svém okolí znají někoho, kdo se stal obětí stalkingu, nebo se jí stali přímo dotazovaní osobně. Z 66 respondentů 42 nikoho takového nezná. Osobně se se stalkingem setkala 7 respondentů.

5. Chtějí být obyvatelé Jihomoravského kraje o problematice stalkingu více informováni?

Odpověď jsem zjišťovala otázkami č. 12, 13 a 14. Na tyto otázky už odpovídali všichni dotazovaní, tudíž 121 respondentů. Z tohoto počtu jich 91 ocenilo větší informovanost o problému nebezpečného pronásledování. Nejpreferovanějším zdrojem pro získání informací byly zvoleny pořady v televizi, následně články v novinách a časopisech. Navrhované vydání speciální brožurky zaměřené na tento fenomén označilo 19 respondentů.

Co mě opravdu překvapilo je fakt, že velký počet mužů projevil o tuto problematiku absolutní nezájem. Ze 47 dotázaných mužů problematiku nebezpečného pronásledování 27 nezná. Z 27 mužů, kteří tuto problematiku neznají, jen 11 projevilo zájem o více informací. Přitom i muži se mohou stát obětí nebezpečného pronásledování. Domnívám se, že i tato skutečnost je dána nízkou informovaností o nebezpečnosti stalkingu.

Celkové shrnutí výzkumu:

Podle mého názoru byl výzkum úspěšný. Potvrdil mi moji domněnku, že mnoho lidí o problematice nebezpečného pronásledování tzv. stalkingu příliš informací neví nebo ani netuší, co si pod tímto pojmem představit. Obyvatelé Jihomoravského kraje by také ocenili, kdyby byl problém stalkingu více řešen a získali tak o tomto fenoménu větší množství informací, díky kterým by se případně dokázali nebezpečnému pronásledování ubránit.

6.2 Doporučení pro praxi

Výsledky výzkumu mohou sloužit institucím, které se zabývají prevencí, oběťmi různých trestných činů a pomocí těmto obětem, jako podnět pro prohloubení informovanosti o této tematice mezi širokou veřejností. Mezi nejznámější organizaci zaměřující se na oběti trestných činů patří Bílý kruh bezpečí. Dále pak k těmto organizacím patří intervenční centra, Linka bezpečí, Člověk v tísni a další. V neposlední řadě mohou být výsledky využity také policií.

Na základě výsledků výzkumu mohou být těmito institucemi vytvořeny preventivní programy. Tyto programy mohou být uskutečňovány mimo jiné na základních a středních školách, a tím tak žákům a studentům danou problematiku více přiblížit.

Vhodným řešením pro rozšíření informovanosti obyvatel o této problematice by podle mého názoru mohlo být také zhotovení informačních brožurek či letáčků, které by přispěly k větší osvětě.

ZÁVĚR

V dnešní uspěchané době na nás na každém kroku číhá nějaké nebezpečí. Nikdy dopředu nevíme, co se může přihodit. Proto je důležité, abychom byli obezřetní, informovaní o možných nástrahách a hlavně se jim dokázali bránit. Jednou z těchto nástrah současné doby je fenomén nebezpečného pronásledování, tzv. stalking.

Cílem bakalářské práce bylo blíže specifikovat a objasnit tuto problematiku. V teoretické části jsou shrnuty hlavní nástrahy tohoto fenoménu. Poskytuje také určitý návod obětem stalkingu, jak se v takovém případě chovat. Popisuje možnosti osobní obrany i další postup v případě, že pronásledování pokračuje delší dobu a stupňuje se. Práce obsahuje také charakteristiky stalkerů a přesné znění zákonné úpravy tohoto trestného činu.

V praktické části bylo cílem zjistit, zda jsou obyvatelé Jihomoravského kraje dostatečně informováni o nebezpečí stalkingu. Z výzkumu jasně vyplynulo, že informovanost obyvatel v tomto kraji je velmi nízká. Respondenti dokonce projevíli zájem o získání více informací.

Nejčastěji voleným preferovaným zdrojem pro získání více informací byla televize, která jednoznačně vyhrála zejména u populace starší 56 let. Dále by respondenti ocenili články týkající se tématu nebezpečného pronásledování uveřejňované v novinách či časopisech, a to ve všech věkových kategoriích. Často voleným informačním zdrojem byl také internet.

Dobrym podnětem mi přijde připomínka jednoho z respondentů, který by problematiku nebezpečného pronásledování zařadil do výuky již na základních školách. Myslím, že tento krok není tak nereálný a lidé by už byli dříve připraveni na nebezpečí, které sebou stalking přináší. Se stalkingem se totiž mohou setkat již studenti středních škol.

Kromě dobré informovanosti obyvatel by na tento fenomén měli být připraveni také příslušníci Policie České republiky. Mnohé případy stalkingu končí špatně i kvůli chybám, které při jeho řešení udělají právě dané orgány případem se zabývající. Proto si myslím, že by bylo dobré uskutečňovat i pro ně odborná školení na téma stalking.

Zajímavý by byl určitě i výzkum zaměřený na informovanost a způsobilost policistů řešit tento trestný čin.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BOUŘA, V. *Vybraná témata z kriminologie*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007. 105 s. ISBN 978-80-7368-309-2.
- [2] BUSKOTTE, A. *Z pekla ven : žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
- [2] ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha : Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.
- [3] ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
- [5] ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
- [6] GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- [7] HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Praha : Portál, 2010. 800 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
- [8] MELOY, J. R. *The psychology of stalking : clinical and forensic perspectives*. San Diego : Academic Press, 1998. 327 s. ISBN 0-12-490560-9.
- [9] REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha : Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
- [10] VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
- [11] VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2008. 872 s. ISBN 978-80-7367-414-4.
- [12] VYKOPALOVÁ, H. *Krize a psychosociální pomoc*. Zlín : Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007. 84 s. ISBN 978-80-7318-621-0.

Časopisecké zdroje:

- [13] DRESSING, H., MAULK-BACKER, H., GASS, P. Posuzování stalkingu z kriminálního a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 10, s. 279-281.
- [14] STEHLÍKOVÁ, S. Stalking : Šílený lov na ženy. *Zdravá a krásná*. 2011, č. 1, s. 24 – 26.
- [15] VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen v trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 9, s. 257-263.
- [16] VISINGER, R. Jak postihovat stalking? : Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 11, s. 331-336.

Internetové zdroje:

- [17] BENEŠOVÁ, J. *Stalking: Dejte si pozor!*. In: Bílý kruh bezpečí [online]. 2010 [cit. 2011-03-21] URL: >http://bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=292<.
- [18] *FRIS* [online]. 2008 [cit. 2011-03-18] URL: ><http://www.fris.org/Sections/05-Stalking/5.02-Cyberstalking.html><.
- [19] KOPECKÝ, K. *Stalking a kyberstalking : nebezpečné pronásledování*. Olomouc : Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7737-3. Dostupné z WWW: ><http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd><.
- [20] MĚŠÍČKOVÁ, L., GRIVNA, T. *Stalking a jeho právní výklad*. In: E-bezpečí [online]. 2009 [cit. 2011-03-21] URL: ><http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/135/38/lang,czech/><.
- [21] MULLEN, P. E., PATHÉ, M. *Stalking*. Crime and Justice. 2002, Vol. 29, pp. 273 – 318. URL: ><http://www.jstor.org/stable/1147710><.
- [22] ONDRÁČEK, Z. *Kyberstalking – právní úprava a činnost policie*. In: Konference E-Bezpečí [online]. 2010 [cit. 2011-03-05] URL: ><http://konference.e-bezpeci.cz/?akce=view&id=ondracek><.
- [23] BLAISE, P. *Citáty* [online]. 2010 [cit. 2011-04-15] URL: ><http://citaty.net/autori/blaise-pascal/><.

- [24] *Policie ČR* [online]. 2011[cit. 2011-02-23] URL:
><http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-650295.aspx><.
- [25] TŮMOVÁ, Š. *Stalking – Stolkerství : Nová forma psychického teroru*. In: Asociace forenzních psychologů [online]. 2007 [cit. 2011-03-18] URL:
>afp.wz.cz/clanky.doc/Stalking.doc<.
- [26] *Zákon v praxi* [online]. 2010 [cit. 2010-03-05] URL:
>http://zakon.vpraxi.cz/zakon_c_402009_sb_trestni_zakonik.html#%C2%A7%20354<.

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Rizikovost pronásledování podle typu pachatele (Čírtková, 2008, s. 99) .....</i>	30
<i>Tabulka 2: Statistický výkaz nebezpečného pronásledování v období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 (Policie ČR, 2011, online) .....</i>	34
<i>Tabulka 3 Kde jste se s problematikou nebezpečného pronásledování setkal/a? .....</i>	46
<i>Tabulka 4 Charakteristika nebezpečného pronásledování .....</i>	48
<i>Tabulka 5 Tvrzení o stalkingu .....</i>	49
<i>Tabulka 6 Projevy stalkingu .....</i>	49
<i>Tabulka 7 Znaky trestnosti stalkingu .....</i>	50
<i>Tabulka 8 Oběť stalkingu .....</i>	50
<i>Tabulka 9 Pachatel stalkingu .....</i>	51
<i>Tabulka 10 Organizace pro pomoc obětem stalkingu .....</i>	51
<i>Tabulka 11 Možnosti osobní ochrany .....</i>	52
<i>Tabulka 12 Znáte nějakou oběť stalkingu? .....</i>	53
<i>Tabulka 13 Řešení stalkingu .....</i>	53
<i>Tabulka 14 Informovanost o stalkingu .....</i>	54
<i>Tabulka 15 Preferovaný informační zdroj .....</i>	57
<i>Tabulka 16 Jaké informace by Vás k tématu nebezpečného pronásledování ještě zajímaly?(1. část) .....</i>	59
<i>Tabulka 17 Jaké informace by Vás k tématu nebezpečného pronásledování ještě zajímaly?(2. část) .....</i>	59

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 Pohlaví respondentů.....</i>	41
<i>Graf 2 Věk respondentů .....</i>	41
<i>Graf 3 Vzdělání respondentů .....</i>	42
<i>Graf 4 Setkal/a jste se někdy s problematikou nebezpečného pronásledování tzv. stalkingem?.....</i>	44
<i>Graf 5 Setkal/a jste se někdy s problematikou nebezpečného pronásledování tzv. stalkingem?.....</i>	45
<i>Graf 6 Kde jste se s problematikou nebezpečného pronásledování setkal/a? .....</i>	47
<i>Graf 7 Zájem o více informací o stalkingu (1. část) .....</i>	55
<i>Graf 8 Zájem o více informací o stalkingu (2. část) .....</i>	55
<i>Graf 9 Zájem o více informací o stalkingu (3. část) .....</i>	56
<i>Graf 10 Preferovaný informační zdroj .....</i>	58

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník

P II Vzor správných odpovědí k otázce č. 4

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jsem studentka Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a v současné době zpracovávám bakalářskou práci, ve které se zabývám novým trestným činem nebezpečného pronásledování (stalking).

Následující dotazník je zcela **anonymní**, prosím Vás tedy o jeho pravdivé vyplnění. Veškeré údaje zde uvedené budou použity výhradně pro účely mé bakalářské práce.

Předem děkuji za vyplnění,

Petra Musilová

Pokyny pro vyplnění dotazníku:

Jste-li žákem základní školy, dotazník nevyplňujte.

Pokud není uvedeno jinak, vyznačte jen jednu odpověď.

Pohlaví:

- a) žena   b) muž

Věk:

- a) 16 - 18 let   d) 36 – 45 let
b) 19 – 25 let   e) 46 – 55 let
c) 26 - 35 let   f) 56 a více let

Nejvyšší dosažené vzdělání (*pokud nyní ukončujete studium, uveďte budoucí ukončené*):

- a) ZŠ   b) SOU bez maturity   c) SOU s maturitou   c) SŠ   d) VOŠ   e) VŠ

1. Setkal/a jste se někdy s problematikou nebezpečného pronásledování, tzv. stalkingem?

- a) ano
- b) ne (v případě odpovědi NE, pokračujte otázkou č. 12)
- c) nejsem si jistý/á

2. Kde jste se s problematikou nebezpečného pronásledování setkal/a? (můžete zvolit více možností)

- a) škola
- b) zaměstnání - odborné školení
- c) internet
- d) televize
- e) noviny, časopisy
- f) rádio
- g) přátelé, známí
- h) osobně
- i) jiné – uveďte:

.....

3. Pokuste se vlastními slovy vysvětlit, co nebezpečné pronásledování znamená (co tento problém obnáší, jeho projevy):

.....
.....
.....

4. Rozhodněte, zda následující tvrzení jsou podle Vás pravdivá či lživá. Svě odpovědi vyznačte do tabulek křížkem.

	ANO	NE	NEVÍM
stalking omezuje oběť v obvyklém způsobu jejího života			
stalking je opakované stupňované obtěžování			
oběť a pachatel stalkingu se <u>vždy</u> znají			
pachatelem stalkingu může být <u>pouze</u> pro oběť neznámá osoba			
pachatelem stalkingu je <u>vždy</u> bývalý partner			
pachatelem stalkingu je <u>vždy</u> muž			
obětí stalkingu může být <u>pouze</u> žena			

stalking může končit smrtí oběti			
pronásledování neboli stalking je nemoc			

Stalking se může projevat:	ANO	NE	NEVÍM
opakovaným a nevyžádaným posíláním dopisů, SMS zpráv, e-mailů			
opakovanými nevyžádanými telefonáty			
opakovaným nevyžádaným posíláním dárečků			
výhrůzkami			
ničením majetku			
fyzickým ubližováním			

Aby mohla policie pachatele obvinít ze stalkingu musí být splněny tyto náležitosti:	ANO	NE	NEVÍM
obtěžování musí trvat déle než 4 týdny			
obtěžování musí trvat déle než 8 týdnů			
obtěžování musí trvat déle než půl roku			
stalking musí vzbuzovat u oběti strach			
musí být jednoznačné, že pachatel jedná proti vůli oběti			
obtěžování mi musí někdo dosvědčit			
k obvinění pachatele musím mít důkazy			

5. Kdo se podle Vašeho názoru stává častěji obětí nebezpečného pronásledování?
- muž
  - žena

6. Kdo podle Vás bývá častěji pachatelem nebezpečného pronásledování, tedy tím, kdo pronásleduje?

- a) muž
- b) žena

7. Pokud byste se stal/a obětí nebezpečného pronásledování, věděl/a byste, na jakou instituci/organizaci se obrátit pro pomoc?

a) ano, věděl/a – uveďte na jakou:

.....
.....

b) ne, nevěděl/a

8. Věděl/a byste, jakým způsobem se v případě nebezpečného pronásledování osobně bránit (jaké konkrétní kroky byste pro svou ochranu udělal/a, kromě oznámení na policii)?

a) ano, věděl/a – uveďte jak:

.....
.....
.....

b) ne, nevěděl/a

9. Znáte někoho, kdo se stal obětí nebezpečného pronásledování?

- a) ano, znám
- b) ne, neznám (v případě odpovědi NE, pokračujte otázkou č. 11)
- c) stal/a jsem se jí já osobně

10. Jak svou situaci dotyčná osoba, případně jste vy osobně, řešil/a? (můžete zvolit více možností)

- a) svěřil/a se blízkým
- b) obrátila se na organizaci/odborníka – pokud víte, uveďte jaké:

.....
.....

c) jiné – uveďte:

.....
.....

11. Myslíte si, že jste dostatečně informován/a o problému nebezpečného pronásledování?

- a) ano
- b) ne

12. Chtěl/a byste být více informován/a o tomto problému?

- a) ano
- b) ne (*v případě odpovědi NE, dále neodpovídejte*)

13. Pokud byste chtěl/a být více informována, jaký informační zdroj byste preferoval/a?

(můžete zvolit více možností)

- a) pořady v televizi
- b) články v novinách, časopisech
- c) vydání brožurky
- d) odborná přednáška
- e) internet
- f) rádio
- g) jiné – uveďte

.....

14. Jaké informace by Vás k tématu nebezpečného pronásledování ještě zajímaly?

.....
.....
.....
.....

PŘÍLOHA P II: VZOR SPRÁVNÝCH ODPOVĚDÍ K OTÁZCE Č. 4

Otázka č. 4: Rozhodněte, zda následující tvrzení jsou podle Vás pravdivá či lživá. Svě odpovědi vyznačte do tabulek křížkem.

Tvrzení:	ANO	NE	NEVÍM
stalking omezuje oběť v obvyklém způsobu jejího života	X		
stalking je opakované stupňované obtěžování	X		
oběť a pachatel stalkingu se <u>vždy</u> znají		X	
pachatelem stalkingu může být <u>pouze</u> pro oběť neznámá osoba		X	
pachatelem stalkingu je <u>vždy</u> bývalý partner		X	
pachatelem stalkingu je <u>vždy</u> muž		X	
obětí stalkingu může být <u>pouze</u> žena		X	
stalking může končit smrtí oběti	X		
pronásledování neboli stalking je nemoc		X	

Stalking se může projevat:	ANO	NE	NEVÍM
opakovaným a nevyžádaným posíláním dopisů, SMS zpráv, e-mailů	X		
opakovanými nevyžádanými telefonáty	X		
opakovaným nevyžádaným posíláním dárečků	X		
výhrůžkami	X		
ničením majetku	X		
fyzickým ubližováním	X		

Aby mohla policie pachatele obvinít ze stalkingu musí být splněny tyto náležitosti:	ANO	NE	NEVÍM
obtěžování musí trvat déle než 4 týdny	X		
obtěžování musí trvat déle než 8 týdnů		X	
obtěžování musí trvat déle než půl roku		X	
stalking musí vzbuzovat u oběti strach	X		
musí být jednoznačné, že pachatel jedná proti vůli oběti	X		
obtěžování mi musí někdo dosvědčit		X	
k obvinění pachatele musím mít důkazy	X		